

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

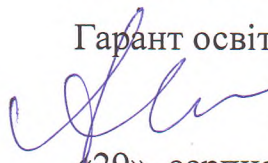
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра Права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

 Анатолій СТЕПАНЮК

«29» серпня 2024 р.

СИЛАБУС

ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 26 «Цивільна безпека»
Спеціальність: 262 «Правоохоронна діяльність»
Освітня програма: Правоохоронна діяльність

Форма навчання: денна та заочна

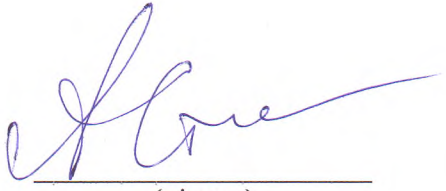
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2024 року

Харків – 2024 р.

Розробник:

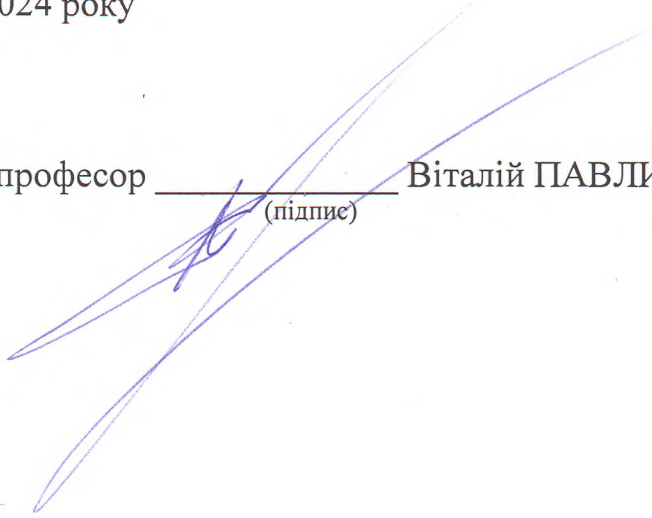
Професор кафедри права, доктор юридичних наук,
професор Анатолій СТЕПАНЮК

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри права
гуманітарно-правового факультету:

Протокол № 1 від 29.08.2024 року

Завідувач кафедри права,
доктор юридичних наук, професор

(підпис)

Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ

Загальна інформація про викладачів

ПІБ: *Степанюк Анатолій Хомич*

Посада: *професор кафедри права*

Науковий ступінь: *доктор юридичних наук*

Вчене звання: *професор*

E-mail: a.stepaniuk@khai.edu

Перелік дисциплін, які викладає: *Кримінальне право, Кримінально-виконавче право, Судові і правоохоронні органи, Сучасні проблеми кримінального права і кримінології, Організаційно-тактичні основи взаємодії правоохоронних органів та громадськості.*

Напрями наукових досліджень: *Кримінальне право, Кримінально-виконавче право, Судові і правоохоронні органи, Сучасні проблеми кримінального права і кримінології, Організаційно-тактичні основи взаємодії правоохоронних органів та громадськості; Міжнародні стандарти поводження із засудженими; В'язничний менеджмент.*

1. Опис навчальної дисципліни

Форма навчання – денна, заочна

Семестр, в якому викладається дисципліна – 3

Дисципліна – вибіркова

Загальна кількість годин за навчальним планом – 90 годин / 3 кредити ЄКТС:
за денною формою навчання 56 годин аудиторних занять та 34 години самостійної роботи здобувачів;

за заочною формою навчання 6 годин аудиторних занять та 84 години самостійної роботи здобувачів.

Види занять – лекції, практичні (семінари).

Вид контролю – поточний, модульний контроль, диференційований залік.

Мова викладання – українська

Пререквізити: «Теорія держави і права», «Філософія права», «Конституційне право України», «Адміністративне право та процес» «Основи цивільного права та процесу».

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: вивчення та засвоєння студентами положень Особливої частини кримінального права, системи та структури особливої частини кримінального законодавства, оволодіння понятійним апаратом кримінального права України, а також навичками правильного застосування інститутів кримінального права при вирішенні практичних задач.

Завдання: є формування у студентів: знань: загальні та специфічні ознаки кримінального права, його предмет та метод правового регулювання, а також завдання, функції та принципи кримінального права; загальний понятійний апарат Особливої частини кримінального права України; вивчити зміст, завдання і значення інститутів Особливої частини кримінального права України; вмінь: вільно орієнтуватися в структурі чинного Кримінального кодексу України, вміти здійснювати в ньому пошук та систематизацію кримінально-правових норм; навчитися здійснювати початкову кримінально-правову оцінку суспільно небезпечних діянь, виявляти ознаки кримінального правопорушення, аналізувати загальний склад кримінального правопорушення за ознаками, що закріплені в кримінальному законодавстві, при вирішенні практичних завдань, передбачених

навчальним планом; вміти відмежовувати одне кримінальне правопорушення від іншого, а також кримінально протиправне діяння від не кримінально протиправного; вміти проводити аналіз судової та слідчої практики та використовувати її при вирішенні практичних завдань; уявлень:

1. про поняття, структуру кримінального законодавства України;
2. про поняття та терміни кримінального права;
3. про структуру та особливості кримінально-правових норм;
4. про поняття та значення складу кримінального правопорушення;
5. про ознаки та особливості окремих складів кримінальних правопорушень.

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

ЗК5.Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні компетентності (СК)

Після закінчення цієї програми здобувач буде здатен:

СК11.Здатність до аналізу та оцінки ризиків що впливають на вчинення адміністративних правопорушень та кримінальних злочинів (проступків).

СК12. Здатність систематизувати закономірності злочинності, визначати особу злочинця, причини і умови злочинності та її окремих видів, реалізовувати напрями і заходи її запобігання.

СК14. Здатність до використання технічних приладів та спеціальних засобів, інформаційно-пошукових систем та баз даних у правоохоронній діяльності та забезпечення об'єктів повітряного транспорту.

СК15. Здатність до застосування спеціальної техніки, спеціальних, оперативних та оперативно-технічних засобів, здійснення оперативно-розшукової діяльності.

СК17. Здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система.

Програмні результати навчання:

ПРН1 Розуміти історичний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності.

ПРН11 Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

ПРН13 Знати і розуміти відповідні вимоги законодавства, грамотно оформлювати процесуальні документи, що використовуються під час провадження у справах про адміністративні правопорушення, здійснювати превентивні та примусові поліцейські заходи, а також кваліфікацію адміністративних та кримінальних правопорушень.

ПРН19 Вміти застосовувати процедури надання першої медичної допомоги.

ПРН20 Підтримувати, встановлені на законодавчому рівні, умови дотримання дозвільної системи.

3. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовний модуль 1. ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

Тема 1. Предмет кримінально-виконавчого права

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 2. Принципи кримінально-виконавчого права, виконання і відбuvання покарань.

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 3. Правовий статус засуджених

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 4. Органи і установи виконання покарань

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 5. Міжнародні стандарти поведінки із засудженими

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 6. Наукові засади реформування кримінально-виконавчої системи

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Модуль 2

ПОРЯДОК ТА УМОВИ ВИКОНАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ

Тема 7. Правове регулювання пробації в Україні

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 8. Виконання покарання у виді штрафу

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 9. Виконання покарання у виді обмеження волі.

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 10. Виконання покарання у виді тримання у дисциплінарному батальйоні.

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 11. Класифікація засуджених до позбавлення волі

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 12. Загальні положення виконання покарання у виді позбавлення волі.

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 13. Режим у колоніях та засоби його забезпечення

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 14. Особливості відбування покарання в колоніях різних видів.

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Модульний контроль 2

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

Обсяг аудиторного навантаження: 2/2 год.

Обсяг самостійної роботи здобувачів – 4/8 год.

Модуль 3.

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ

Тема 15. Підстави звільнення від відбування покарання.

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Тема 16. Здійснення контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробовуванням.

Обсяг аудиторного навантаження (денна / заочна): 6/2 год.

Лекція: очна-відео-онлайн-лекція: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (презентація теми лекції, ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

Семінарське заняття: усне опитування, тестування. Завантаження у систему Mentor матеріалу з підготовки до семінарського заняття та оцінка викладачем.

Самостійна робота: 8/12 год: опрацювання навчально-методичних матеріалів. Онлайн-консультація. Робота в форумі.

Завдання для СРС:

1. Підготувати на вибір реферат, презентацію, есе чи цільової доповіді за однією з рекомендованих тем.
2. Виконати практичне завдань протягом семестру.
3. Перекласти іноземні тексти установлених обсягів з актуальних питань теми.

Модульний контроль 3

Форма занять: написання модульної роботи в аудиторії (за рішенням лектора допускається проведення у дистанційній формі).

Обсяг аудиторного навантаження: 2/2 год.

Обсяг самостійної роботи здобувачів – 4/8 год.

4. Індивідуальні завдання

Навчальним планом не передбачено.

Реферати, аналітичні огляди та інше – це індивідуальні завдання, які сприяють розширенню та поглибленню теоретичних знань з окремих тем навчальної дисципліни, формують навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою, кримінальним законодавством, судовою практикою.

5. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота студентів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники), проведення олімпіад, словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

6. Методи контролю

Під час вивчення дисципліни застосовується поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня навчальних досягнень під час семінарських, практичних занять та якості виконання самостійної роботи та передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок студентом з кожного окремого модуля навчальної дисципліни. Поточний контроль – проведення семінарських занять, відпрацювання академічних заборгованостей.

Поточний контроль під час проведення семінарських занять передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок студентом з кожного окремого навчального (змістового)

модуля навчальної дисципліни та їх корекцію. Прозорість оцінювання рівня знань студентів забезпечується чіткими критеріями.

Модульний контроль – визначає якість виконаної студентом навчальної роботи з певного навчального (змістового) модуля та оцінюється за сукупними підсумками поточної успішності, включаючи виконану індивідуальну, самостійну та модульну контрольну роботу.

Підсумковий контроль – виставляється як сума балів з усіх модулів навчальної дисципліни та обраховується, як правило, як середнє арифметичне складових модулів.

7. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

7.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...0,5	6	0...3
Виконання і захист практичних (семінарських) робіт	0...1	1	0...6
Модульний контроль	0...24	1	0...24
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0...0,5	8	0...4
Виконання і захист практичних (семінарських) робіт	0...1	8	0...8
Модульний контроль	0...32	1	0...32
Змістовний модуль 3			
Робота на лекціях	0...0,5	2	0...1
Виконання і захист практичних (семінарських) робіт	0...1	2	0...2
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (диференційований залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до диференційованого заліку. Під час складання семестрового диференційованого заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

7.2. Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Досягненню ними належного рівня компетентності, який за підсумками навчання визначається за такими критеріями:

Відмінно (90-100). "Відмінно" – теоретичний зміст дисципліни (курсу) засвоєний студентом повністю, необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом повністю сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.

Добре (75-89). Теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота має декілька незначних помилок або одну-дві значні помилки.

Задовільно (60-74). Теоретичний зміст дисципліни засвоєний частково, деякі практичні навички роботи з навчальним матеріалом не сформовані, частина передбачених робочою навчальною програмою завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, відповідь (в усній або письмовій формі) фрагментарна, непослідовна.

Незадовільно (0-59): студент має фрагментарні знання, що базуються на попередньому досвіді, але не здатен формулювати визначення понять, класифікаційні критерії та тлумачити їхній зміст, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.

Відповідно до п. 3.2. Положення про рейтингове оцінювання досягнень студентів у Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» студенту можуть призначатися бали за інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, які нараховуються та можуть бути враховані у загальній оцінці за семестр. Бали зокрема можуть призначатися за такі активності, пов'язані з навчальною дисципліною, як:

- участь у науковому комунікативному заході (конференції, семінарі, круглому столі тощо) із написанням тез наукової доповіді за предметом навчальної дисципліни (20 балів);
- участь у другому турі Всеукраїнської олімпіади відповідного напрямку (20 балів);
- участь (прослуховування) не менше у 5 вебінарах, пов'язаних з навчальною дисципліною (3-15 балів);
- участь у тренінгу, пов'язаному з навчальною дисципліною (15 балів);
- проходження он-лайн курсу, пов'язаного з навчальною дисципліною (20 балів);
- участь та отримання рейтингового місця у тематично пов'язаному із предметом навчальної дисципліни студентському конкурсі (30 балів);
- розробка та створення дидактичного матеріалу за тематикою предмету навчальної дисципліни (15 балів) (підтвердження - дидактичний матеріал);
- проведення правоосвітнього заходу із учнями шкіл та інших навчальних закладів за тематикою навчальної дисципліни (20 балів);
- написання реферату /презентації, доповіді (5 балів);
- участь у не менше заходах, що проводяться студентськими професійними об'єднаннями за спеціальністю (5-15 балів);
- інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, за попереднім погодженням із науково-педагогічним працівником, який викладає навчальну дисципліну.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

8. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають

понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Дотримання вимог академічної доброчесності студентами під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни студенти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених «Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються «Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenty/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

9. Методичне забезпечення

1. Mentor: <https://mentor.khai.edu/course/>

10. Рекомендована література

Основні нормативні-правові акти:

1. Європейські пенітенціарні правила: рекомендація № R (2006) 2 Комітету Міністрів держав-учасниць. Прийнято Комітетом Міністрів 11.01.2006 на 952-й зустрічі Заступників Міністрів. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_032

2. Конституція України : від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141. // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

3. Кримінально-виконавчий кодекс [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

4. Наказ Міністерства юстиції № 28236/5 від 28.08.2018 «Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1010-18#Text>

5. Наказ Міністерства юстиції № 680/5 від 27.02.2017 р. «Положення про центральну та міжрегіональну комісії з питань визначення засудженим до позбавлення волі виду установи виконання покарань, місця відбування покарання особам, засудженим до позбавлення волі на певний строк, довічного позбавлення волі, арешту та обмеження волі, їх направлення і переведення для відбування

покарання» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0266-17#Text>

6. Наказ Міністерства юстиції № 680/5 від 27.02.2017 р. «Про затвердження Порядку визначення засудженим виду установи виконання покарань, направлення для відбування покарання засуджених до позбавлення волі на певний строк, довічного позбавлення волі, арешту, обмеження волі та їх переведення, Положення про центральну та міжрегіональну комісії з питань визначення засудженим до позбавлення волі виду установи виконання покарань, місця відбування покарання особам, засудженим до позбавлення волі на певний строк, довічного позбавлення волі, арешту та обмеження волі, їх направлення і переведення для відбування покарання [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0265-17#Text>

7. Наказ Міністерства юстиції України від 28.09.2012 р. № 1439/5 «Положення про порядок подання до Офісу Президента України матеріалів за клопотаннями про помилування засуджених та виконання указів Президента України про помилування» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1667-12#Text>

8. Наказ Міністерства юстиції України від 29.01.2019 р. № 272/5 «Про затвердження Порядку здійснення нагляду та проведення соціально-виховної роботи із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0120-19#Text>

9. Наказ Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 15.08.2014 г № 1348/5/572 «Порядок організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-14#Text>

10. Наказ Міністерства юстиції України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства внутрішніх справ України від 03.04.2018 р. № 974/5/467/609/280 «Про порядок взаємодії установ виконання покарань, уповноважених органів з питань пробації та суб'єктів соціального патронажу під час підготовки до звільнення осіб, які відбувають покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0408-18#Text>

11. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: закон України від 01.12.1994 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80#Text>

12. Про виконавче провадження: закон України від 02.06.2016 р. № 1404-V-III [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>

13. Про державну кримінально-виконавчу службу України: закон України від 23.06.2005 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15#Text>

14. Про застосування амністії в Україні: закон України від 01.10.1996 № 392/96-ВР [Електронний ресурс]: Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/96-%D0%B2%D1%80#Text>

15. Про затвердження Інструкції про порядок відбування покарання засуджених військовослужбовців у виді тримання в дисциплінарному батальйоні : наказ Міністра оборони України від 18.05.2015 р. № 215 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0691-15#Text>

16. Про попереднє ув'язнення: закон України від 30.06.1993 № 3352-ХП [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12#Text>

17. Про пробацію: закон України від 05.02.2015 р. № 160-VIII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>

18. Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк: закон України від 17.03.2011 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-17#Text>

19. Про схвалення Концепції реформування (розвитку) пенітенціарної системи України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.09.2017 р. № 654-р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/654-2017-%D1%80>

20. Указ Президента України від 21 квітня 2015 р. № 223/2015 «Положення про порядок здійснення помилування» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/223/2015#Text>

Основна

1. Автухов К.А., Човган В.О., Яковець І.С. Оцінка ризиків і сучасна кримінальна юстиція. Київ, 2019. 180 с.

2. Богатирьов І. Г., Пузирьов М. С., Шкута О. О. Доктрина пенітенціарного права України: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2017. 236 с.

3. Богатирьова О. І., Олефір Л. І. Застосування пробації в Україні: теорія і практика: навч. посіб. / за ред. проф. І. Г. Богатирьова. Чернігів: Десна Поліграф, 2019. 208 с.

4. Гальцова О.В., Степанюк А.Х. Принцип поваги до прав і свобод людини у кримінально-виконавчому законодавстві, виконанні і відбуванні покарань: монографія /О.В. Гальцова, А.Х. Степанюк. – Харків: Право, 2020. 224 с.

5. Дж. Макгакін Сучасний в'язничний менеджмент © Рада Європи, 2017. – 102 с. Url: <https://i-rc.org.ua/files/Prison-management.pdf>

6. Кернякевич-Танасійчук Ю.В. Кримінально-виконавча політика України: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2019. 336 с.

7. Концепція реформування (розвитку) пенітенціарної системи України: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 654-р. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control>

8. Кримінально-виконавче право: підручник /Б.М. Головкін, А.Х. Степанюк, О.В. Лисодєд та ін.; за заг.ред. Б.М. Головкіна і А.Х. Степанюка. – Харків: Право, 2019. 288 с.

9. Кубрак Р. М. Кримінально-виконавча характеристика засуджених з психічними відхиленнями до позбавлення волі на певний строк: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Дніпро, 2018. 303 с.

10. [Лисодєд О.В. Служба пробації Латвії: правові засади діяльності. Часопис Київського університету права. 2020. № 3. С.273-280.](#)

11. Ліховіцький Я.О. Персонал органів та установ виконання покарань як суб'єкт виконання покарань в Україні: монографія. – Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2017. 556 с.

12. Основи професійної діяльності персоналу органу пробачії: навч. посіб. для персоналу органу пробачії / авт. кол.; за ред. Джеймса Седхема, Майкла Октігана. Київ, 2017. 242 с.

13. Про затвердження Методичних рекомендацій оцінки ризиків вчинення повторного кримінального правопорушення повнолітніми особами, які вчинили кримінальні правопорушення (обвинувачуються у вчиненні кримінальних правопорушень): наказ Міністерства юстиції України від 26.06.2018 р. № 2020/5. URL: http://www.probation.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/09/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%D0%9C%D0%AE-%E2%84%96-2020_5-%D0%B2%D1%96%D0%B4-26.06.2018-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D1%82%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf.

14. Про затвердження Переліку заходів щодо реалізації пробачійних програм: наказ Міністерства юстиції України від 28.03.2018 р. № 926/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0483-18>.

15. Про затвердження Порядку розроблення та реалізації пробачійних програм: постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 р. № 24. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/24-2017-п>.

16. Про затвердження Порядку складення досудової доповіді: наказ Міністерства юстиції України від 27.01.2017 р. № 200/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-17>.

17. Про затвердження пробачійних програм «Зміна прокримінального мислення», «Подолання агресивної поведінки», «Попередження вживання психоактивних речовин» для неповнолітніх суб'єктів пробачії: наказ Міністерства юстиції України від 11.06.2018 р. № 1797/5. URL: <http://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/Probacijna-programa-Zmina-prokriminalnogo-mislennja-dlja-povnolitnih-sub-ektiv-probacii.pdf>

18. Пузирьов М.С. Порівняльний аналіз виконання покарань у виді позбавлення волі на певний строк в Україні та зарубіжних країнах: монографія. - Київ: ВД «Дакор», 2018. 514 с.

19. Романов М.В. Теоретичне обґрунтування необхідності скасування довічного позбавлення волі. Журнал східноєвропейського університету. № 60. с.132-139.

20. Романюк О.В., Вишневський О.С., Музика В.В. Оперативно-розшукова діяльність та безпека в пенітенціарних установах: навч.посіб./ [заг.ред. В.О. Човган]. – Біла Церква, 2019. 272 с.

21. Степанюк А. Х. Колонія чи в'язниця? Погляд на установи виконання покарань з позицій історичного ревізіонізму. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2020. № 1 (11). С.20-37.

22. Степанюк А.Ф. . Історичний досвід становлення в Україні установ виконання покарань закритого типу. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2018. № 2 (4). С.148-159.

23. Степанюк А.Ф. До питання про реформи у сфері виконання покарань. *Право України*. 2019. № 7. С.53-65.

24. Степанюк А.Ф. Право на особистий простір у кримінально-виконавчих установах. *Питання боротьби зі злочинністю*. Вип. 37. Харків: Право, 2019. С.73-91.

25. Степанюк А.Ф., Журавська З.В. Персонал органів та установ виконання покарань України як об'єкт запобігання корупційним та іншим злочинам у сфері виконання покарань. Корупційні та інші злочини, що вчиняються у сфері виконання покарань: кримінологічна характеристика та запобігання: навч. посібник /за заг. ред. д.ю.н., проф. О.Г. Колба. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2019. С.52-90.

26. Степанюк А.Х. Режим - це не «порядок виконання і відбuvання покарання», а програма соціальної допомоги при поводженні з ув'язненими. *Вісник пенітенціарної асоціації України*. 2020. № 2 (12). С.110-125.

27. Шаблистий В. В., Якименко Л. Г. Запобігання проникненню заборонених предметів до установ виконання покарань: монографія / за заг. ред. д.ю.н., доц. В. В. Шаблистого. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2017. 168 с.

11.Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Євростату - <https://ec.europa.eu/eurostat>
2. Офіційний сайт Європолу - <https://www.europol.europa.eu/>
3. Офіційний сайт Управлінням ООН по наркотикам і злочинності (UNODC) - <https://www.unodc.org/>
4. Офіційний веб-портал Верховної Ради України – <http://rada.gov.ua/>
5. Офіційний веб-портал Президента України – <http://www.president.gov.ua>
6. Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України – <http://www.kmu.gov.ua>
7. Офіційний веб-портал Ради національної безпеки і оборони - <https://www.rnbo.gov.ua/>
8. Офіційний веб-портал Офісу Генерального прокурора – <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>
9. Офіційний веб-портал Державної служби статистики – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Судова статистика – https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/
11. Єдиний державний реєстр судових рішень – <https://reyestr.court.gov.ua/>

СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ І ПОНЯТЬ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА

Адміністративний нагляд – система тимчасових примусових профілактичних заходів спостереження і контролю за поведінкою окремих осіб, звільнених з місць позбавлення волі, що здійснюється органами внутрішніх справ. Підставою встановлення адміністративного нагляду є відповідна постанова суду, що виноситься на підставі подання установи виконання покарань або органу внутрішніх справ.

Амністія – повне або часткове звільнення від кримінальної відповідальності і покарання певної категорії осіб, які засуджені за вчинення злочину, або кримінальні справи стосовно яких перебувають у провадженні органів дізнання, досудового слідства чи суду, але не розглянуті останніми, або ж розглянуті, але вирoki стосовно цих осіб не набрали законної сили.

Арешт – покарання, що полягає в триманні засудженого в умовах ізоляції і встановлюється на строк від одного до шести місяців. Військовослужбовці відбувають арешт на гауптвахті. Арешт не застосовується до осіб віком до шістнадцяти років, вагітних жінок та до жінок, які мають дітей віком до семи років.

Арештні дома – установи виконання покарань у виді арешту. В арештних домах тримаються повнолітні особи, а також неповнолітні, яким на момент постанови вироку виповнилося шістнадцять років і які засуджені за злочини невеликої тяжкості.

Батьківський комітет – дорадчий орган, який утворюється на підставі ст. 149 Кримінально-виконавчого кодексу України з метою підвищення ефективності виховного впливу на засуджених і надання допомоги адміністрації виховної колонії у питаннях взаємодії з сім'ями засуджених для закріплення результатів їх виправлення, а також для надання допомоги сиротам, особам, які позбавлені батьківського піклування, та засудженим, які втратили соціально корисні зв'язки на волі.

Безпека засуджених (особиста безпека) – стан, при якому ризик завдання засудженому шкоди чи ушкодження обмежений до прийняттого рівня. Право засуджених на особисту безпеку забезпечується державою. У разі виникнення небезпеки життю і здоров'ю засуджених, які відбувають покарання, що пов'язані з ізоляцією від суспільства, вони мають право звернутися із заявою до будь-якої посадової особи органу чи установи виконання покарань з проханням про забезпечення особистої безпеки.

Будинки дитини при виправних колоніях – дошкільні навчальні заклади для утримання та виховання дітей, матері яких засуджені до покарання у виді позбавлення волі. Відповідно до кримінально-виконавчого законодавства засуджені жінки, крім засуджених до позбавлення волі на строк більше п'яти років за умисні тяжкі та особливо тяжкі злочини, можуть поміщати в будинки дитини своїх дітей віком до трьох років. У будинках дитини забезпечуються умови, необхідні для нормальної життєдіяльності та розвитку дитини. Засуджені жінки можуть спілкуватися зі своїми дітьми у вільний від роботи час без обмежень.

Варта – озброєний підрозділ, призначений для охорони об'єктів, супроводження осіб та вантажів. Засуджені до покарання у виді позбавлення волі направляються до місця відбування покарання і переміщуються в разі необхідності з одного місця відбування покарання в інше під вартою. Переміщення засуджених під вартою здійснюється за рахунок держави.

Взяття під варту – запобіжний захід, що застосовується в справах про злочини, за які законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад три роки. У виняткових випадках цей запобіжний захід може бути застосовано в справах про злочини,

за які законом передбачено покарання у виді позбавлення волі і на строк не більше трьох років. Місцями досудового ув'язнення для тримання осіб, щодо яких як запобіжний захід обрано взяття під варту, є слідчі ізолятори. В окремих випадках ці особи можуть перебувати в місцях тримання затриманих. Місцями попереднього ув'язнення для тримання військовослужбовців, щодо яких як запобіжний захід обрано взяття під варту, є гауптвахти Військової служби правопорядку у Збройних Силах України або слідчі ізолятори. В окремих випадках військовослужбовці можуть перебувати в місцях тримання затриманих.

Виконавчий лист – виконавчий документ, який видається судом для примусового виконання судових рішень, в тому числі майнових покарань (штрафу та конфіскації майна).

Виконання вироку – 1) діяльність суду та інших правозастосовних органів, яка полягає у практичній реалізації приписів вироку, що набрав законної сили; 2) стадія українського кримінального процесу, яка розпочинається з моменту набрання вироком законної сили і в якій втілюються в життя судові рішення, зафіксовані цим вироком.

Виправлення засудженого – процес позитивних змін, які відбуваються в його особистості та створюють у нього готовність до самокерованої правослухняної поведінки.

Виправна колонія – кримінально-виконавча установа закритого типу. Виправні колонії виконують покарання у виді позбавлення волі на певний строк, довічного позбавлення волі. Виправні колонії поділяються на колонії мінімального, середнього і максимального рівнів безпеки. Виправні колонії мінімального рівня безпеки поділяються на колонії мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання і колонії мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання.

Виправний центр – кримінально-виконавча установа відкритого типу. Виправні центри виконують покарання у виді обмеження волі стосовно осіб, засуджених за злочини невеликої та середньої тяжкості, а також засуджених, яким даний вид покарання призначено відповідно до статей 82, 389 Кримінального кодексу України.

Виправні роботи – покарання, що встановлюється на строк від шести місяців до двох років і відбувається за місцем роботи засудженого. Із суми заробітку засудженого до виправних робіт провадиться відрахування в дохід держави у розмірі, встановленому вироком суду, в межах від десяти до двадцяти відсотків. Виправні роботи не застосовуються до вагітних жінок та жінок, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною, до непрацездатних, до осіб, що не досягли шістнадцяти років, та тих, що досягли пенсійного віку, а також до військовослужбовців, працівників правоохоронних органів, нотаріусів, суддів, прокурорів, адвокатів, державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Вирок – рішення суду першої інстанції про винність або невинність особи. Набрання законної сили обвинувального вироку є підставою виконання і відбування покарання.

Вихователь – посадова особа виховної колонії, на яку покладається обов'язок здійснення соціально-виховної роботи з засудженими неповнолітніми. Старші вихователі та вихователі мають право застосовувати до засуджених неповнолітніх деякі заходи заохочення і стягнення.

Вихователь громадський – особа, яка надає батькам або особам, які їх замінюють, допомогу в перевихованні неповнолітніх, що вчинили злочини чи інші правопорушення. Громадські вихователі неповнолітніх та інші особи, яким доручено проводити з умовно-дostroково звільненими від відбування покарання виховну роботу, контролюють їх ставлення до праці, навчання і поведінку в побуті, надають їм необхідну допомогу.

Виховна колонія – установа виконання покарань, де виконують покарання у виді позбавлення волі на певний строк стосовно засуджених неповнолітніх.

Виховна робота – засіб духовного впливу на засуджених та спроба удосконалити його особистість за час відбування покарання шляхом цілеспрямованого виправного впливу, поновлення або прищеплювання засудженим навичок правильної орієнтації в системі духовно-моральних цінностей, психологічної та іншої підготовки до ведення морального, соціально корисного способу життя після звільнення з місць позбавлення волі.

Відомчий контроль – контроль вищих організацій за адміністративною, виробничою, науковою, фінансово-господарською та іншими видами діяльності підпорядкованих підприємств, установ і організацій та за виконанням рішень державних органів. За діяльністю органів і установ виконання покарань здійснюється відомчий контроль вищими органами управління і посадовими особами Державного департаменту України з питань виконання покарань, Міністерства юстиції та Міністерства оборони України.

Воєнізовані формування – підрозділи, які відповідно до закону діють у складі органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, призначені для їх охорони та запобігання і припинення дій, що дезорганізують роботу виправних установ.

Втеча – злочин, що полягає у самовільному залишенні особою, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі або арешту чи перебуває під вартою як підозрюваний, обвинувачений чи підсудний, місця, де вона утримується. Кримінально караною є також втеча із спеціалізованого лікувального закладу, а також по дорозі до нього. Для попередження втеч застосовуються всі засоби забезпечення режиму в колоніях. Засуджені також повинні відшкодувати збитки, заподіяні колонії, і додаткові витрати, пов'язані з припиненням втечі засудженого.

Гамівна сорочка – спеціальний одяг для буйних осіб для обмеження їх рухів. Застосування гамівної сорочки належить до крайніх заходів впливу на засуджених і може мати місце лише тоді, коли інші заходи щодо припинення буйства або безчинства були вичерпані, проте безрезультатні.

Гауптвахти – спеціальні приміщення, де утримуються військовослужбовці, які засуджені до арешту, взяті під варту або затримані.

Громадська колегія – постійно діючий консультативно-дорадчий орган, утворений при Голові Державного департаменту України з питань виконання покарань з метою сприяння участі громадськості в роботі органів та установ виконання покарань. До складу громадської колегії включаються представники громадських організацій, професійних спілок та інших об'єднань громадян, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації.

Громадський вплив на засуджених – участь громадських формувань або органів місцевого самоврядування в діяльності органів та установ виконання покарань шляхом проведення правової пропаганди з засудженими та організація шефства над ними, залучення засуджених до культурно-масових та спортивних заходів, надання економічної допомоги засудженим, сприяння в організації виховної роботи.

Громадський контроль – один із видів соціального контролю, який здійснюється об'єднаннями громадян та самими громадянами. Є важливою формою реалізації демократії і способом залучення населення до управління суспільством і державою. Об'єктом є діяльність державних органів, підприємств, установ і організацій, а також поведінка окремих громадян. Однією з форм громадського контролю за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань є діяльність спостережних комісій.

Громадські ради – постійно діючі консультативно-дорадчі органи, утворені при територіальних управліннях Державного департаменту України з питань виконання покарань з метою сприяння участі громадськості в роботі органів та установ виконання

покарань. До складу громадських рад включаються представники громадських організацій, професійних спілок та інших об'єднань громадян, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації.

Громадські роботи – покарання, що полягає у виконанні засудженим у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування. Громадські роботи встановлюються на строк від 60 до 240 годин і відбуваються не більш як чотири години на день. Громадські роботи не призначаються особам, визнаним інвалідами першої або другої групи, вагітним жінкам, особам, які досягли пенсійного віку, а також військовослужбовцям строкової служби.

Групова непокора засуджених – відмова значної кількості засуджених виконувати висунуті до них законні вимоги адміністрації, що не супроводжуються насильством над особою, погрозами, підпалами, знищенням майна, захопленням будівель або споруд, опором представникам влади із застосуванням зброї або інших предметів, які використовувалися як зброя (наприклад, оголошення голодування). **Г.н.** є підставою введення режиму особливих умов у колоніях.

Гуманізм – один із принципів права в демократичній державі, за яким визнається цінність людини як особистості, її право на вільний розвиток і виявлення своїх здібностей, утвердження пріоритету блага людини як критерію оцінки суспільних відносин. У кримінально-виконавчому законодавстві принцип гуманізму знаходить свій прояв у праві засуджених на гуманне ставлення до себе і повагу гідності, властивої людській особистості.

Гучномовний електрозв'язок – електрозв'язок на об'єкті чи відкритому просторі, у якому відтворення інформації здійснюється за допомогою гучномовця або акустичної системи. Широко використовується як технічний засіб забезпечення режиму у колоніях.

Державна виконавча служба – спеціальна державна служба, що входить до системи органів Міністерства юстиції України і здійснює виконання рішень судів, третейських судів та інших органів, а також посадових осіб відповідно до законів України. Державна виконавча служба виконує покарання у виді штрафу і конфіскації майна.

Державна кримінально-виконавча служба – система органів і установ, що здійснює правозастосовні та правоохоронні функції і складається з центрального органу виконавчої влади з питань виконання покарань зі спеціальним статусом (Державний департамент України з питань виконання покарань), його територіальних органів управління, кримінально-виконавчої інспекції, установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, воєнізованих формувань, навчальних закладів, закладів охорони здоров'я, підприємств установ виконання покарань, інших підприємств, установ і організацій, створених для забезпечення виконання завдань Державної кримінально-виконавчої служби України.

Державний виконавець – представник влади, який здійснює примусове виконання судових рішень, постановлених іменем України, та рішень інших органів (посадових осіб), виконання яких покладено на державну виконавчу службу, у порядку, передбаченому законом. Державний виконавець є суб'єктом виконання майнових покарань (штрафу і конфіскації майна).

Дисциплінарний батальйон – спеціальна військова частина, що виконує покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні засуджених військовослужбовців.

Дисциплінарний ізолятор (ДІЗО) – приміщення для тримання засуджених до покарання у виді обмеження і позбавлення волі, до яких за порушення режиму відбування покарання застосовано стягнення у виді поміщення у дисциплінарний ізолятор.

Дисциплінарним проступком особи, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, є протиправне, винне діяння (дія або бездіяльність), що посягає на встановлений порядок у сфері виконання покарань, вчинене цією особою.

Диференціація виконання покарання – принцип виконання покарань, пов'язаних із ізоляцією від суспільства, що полягає в диференційованому підході до засуджених різних груп (різні умови тримання, правовий статус, рівні ізоляції).

Довічне позбавлення волі – покарання, що встановлюється за вчинення особливо тяжких злочинів і застосовується лише у випадках, спеціально передбачених Кримінальним кодексом України, якщо суд не вважає за можливе застосовувати позбавлення волі на певний строк. Довічне позбавлення волі не застосовується до осіб, що вчинили злочини у віці до 18 років, і до осіб у віці понад 65 років, а також до жінок, що були вагітними під час вчинення злочину або на момент постановлення вироку.

Забезпечення особистої безпеки засуджених – застосування адміністрацією установ виконання покарань передбачених законом заходів щодо запобігання посяганням на життя та здоров'я засуджених з боку інших суб'єктів і учасників кримінально-виконавчої діяльності у разі наявності реальної загрози цих посягань.

Законні інтереси засуджених – закріплені в правових нормах конкретної дії прагнення засуджених до володіння тими чи іншими благами, які задовольняються, як правило, за результатами оцінки посадовими особами органів виконання покарань чи адміністрацією установ виконання покарань, прокуратурою, судом поведінки засудженого під час відбування покарання.

Законність – режим (стан) відповідності дій, поведінки, діяльності посадових осіб, громадян та юридичних осіб законам і підзаконним нормативно-правовим актам держави, який утворюється в результаті неухильного додержання останніх усіма суб'єктами права. Як принцип кримінально-виконавчого законодавства насамперед знаходить свій прояв у п. 14 ст. 92 Конституції України, де зазначено, що виключно законами України визначається діяльність органів і установ виконання покарань.

Заміна покарання – заміна судом з підстав, зазначених у законі чи за актом помилування, у процесі виконання вироку передбаченого ним покарання.

Засуджений – за кримінально-виконавчим законодавством – особа, стосовно якої судом винесено обвинувальний вирок, що набув законної сили. Засуджений користується всіма правами громадянина України з обмеженнями, встановленими законом.

Заходи громадського впливу – заходи виховного характеру, що здійснюються громадськими організаціями і трудовими колективами громадян за місцем проживання до осіб, які порушують правила співжиття, у т. ч., у передбачених законом випадках, і до правопорушників. До умовно-достроково звільнених від відбування покарання осіб, які ухиляються від громадського контролю, збори трудового колективу або громадська організація можуть застосовувати захід впливу у виді громадського попередження.

Заходи заохочення, що застосовуються до засуджених – передбачені у кримінально-виконавчому законодавстві матеріальні та інші заходи, що застосовуються до засуджених за належне виконання ними режимних вимог та сумлінне ставлення до праці, навчання та виховних заходів з метою підтримки належного порядку виконання покарань та стимулювання засуджених до правослухняної поведінки.

Заходи стягнення, що застосовуються до засуджених – передбачені у кримінально-виконавчому законодавстві заходи, які є мірою відповідальності засуджених за порушення встановленого порядку відбування покарання з метою покарання і виховання осіб, які їх вчинили, а також попередження правопорушень.

Заходи фізичного впливу до осіб, позбавлених волі – дії працівників установ виконання покарань, що виявляються у застосуванні мускульної сили та механічного впливу на будь-який орган, частину тіла або весь організм правопорушника без допомоги спеціальних засобів та зброї для припинення правопорушень з боку засуджених, подолання протидії законним вимогам адміністрації установ виконання покарань, якщо інші способи не забезпечили виконання покладених на них обов'язків.

Звільнення від відбування покарання – інститут кримінального права, кримінально-процесуального права, кримінально-виконавчого права, який передбачає підстави, порядок та умови звільнення від подальшого відбування кримінального покарання.

Злісне невиконання законних вимог персоналу колонії – відмова від виконання наполегливих, неодноразово повторюваних законних вимог чи розпоряджень персоналу колонії при виконанні ними службових обов'язків або відмова, виражена в зухвалій формі, що свідчить про явну зневагу до адміністрації установи виконання покарань. Є підставою застосування до осіб, позбавлених волі, фізичного впливу, спеціальних засобів.

Злісна непокора законним вимогам адміністрації виправної установи або інша протидія адміністрації у законному здійсненні її функцій – злочин, що вчиняється особою, яка відбуває покарання у виді обмеження волі або у виді позбавлення волі, якщо ця особа за порушення вимог режиму відбування покарання була піддана протягом року стягненню у виді переведення до приміщення камерного типу (одиначної камери) або переводилась на більш суворий режим відбування покарання.

Злісний порушник установленого порядку відбування покарання (режиму) – засуджений, який не виконує законних вимог адміністрації, необґрунтовано відмовляється від праці (не менш як три рази протягом року); припинив роботу з метою вирішення трудових та інших конфліктів; вживає спиртні напої, наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги чи інші одурманюючі засоби; виготовляє, зберігає, купує, розповсюджує заборонені предмети; бере участь у настільних та інших іграх з метою здобуття матеріальної чи іншої вигоди; вчинив дрібне хуліганство; систематично ухиляється від лікування захворювання, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб, а також вчинив протягом року більше трьох інших порушень режиму відбування покарання за умови, якщо за кожне з цих порушень за постановою начальника колонії або особи, яка виконує його обов'язки, були накладені стягнення, що достроково не зняті або не погашені у встановленому законом порядку.

Злочин – передбачене Кримінальним кодексом України суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину.

Зміна умов тримання засуджених до позбавлення волі – зміна правового статусу засуджених як в бік послаблення правообмежень, так і в бік посилення останніх залежно від поведінки засудженого і ставлення до праці та навчання. Умови відбування покарання можуть змінюватися в межах однієї колонії або шляхом переведення до колонії іншого виду.

Ізолятори тимчасового тримання – установи для попереднього ув'язнення підозрюваних та обвинувачених. Особи, щодо яких обрано запобіжний захід у вигляді взяття під варту, можуть перебувати в ізоляторах тимчасового тримання в окремих випадках, що визначаються потребою в проведенні слідчих дій. Особи, які перебувають в ізоляторі тимчасового тримання, мають права і обов'язки, встановлені для громадян України з обмеженнями, що передбачені законодавством.

Ізоляція засуджених – вимога режиму установ виконання покарань, що забезпечується системою охорони кримінально-виконавчих установ, що включає в себе:

варту, місце її розташування, пости, сектори спостереження та ведення обстрілу, маршрути руху чергової зміни, інженерно-технічні засоби охорони, пости вартових собак та ін.

Індивідуалізація виконання покарання – принцип виконання покарань, пов'язаних із ізоляцією від суспільства, що полягає в індивідуальному підході до кожного засудженого шляхом вибору потрібних йому заходів впливу.

Іспитовий строк – встановлений судом або передбачений законом проміжок часу, протягом якого засуджений або звільнений від відбування покарання повинен виконувати покладені на нього обов'язки і не вчинити нового злочину, внаслідок чого він звільняється від відбування покарання.

Карантину, діагностики і розподілу дільниці – структурна дільниця виправних і виховних колоній, де засуджені перебувають протягом 14 діб після прибуття до колонії і піддаються повному медичному обстеженню для виявлення інфекційних, соматичних і психічних захворювань, а також первинному психолого-педагогічному та іншому вивченню.

Карцер – приміщення для одиночного тримання засуджених до покарання у виді арешту та позбавлення волі, до яких за порушення режиму відбування покарання постановою начальника відповідної установи відбування покарань застосовано стягнення у виді поміщення у карцер.

Комісія, яка розглядає матеріали про доцільність встановлення адміністративного нагляду щодо конкретної особи – колегіальний орган установи покарань, до складу якого входять начальник, його перший заступник та заступник із со-ціально-психологічної роботи, начальники оперативного відділу, відділу по контролю за виконанням судових рішень та відділу нагляду і безпеки, медичної частини, який приймає рішення про необхідність встановлення адміністративного нагляду щодо особи, яка звільняється з установи виконання покарань.

Контроль за діяльністю органів і установ виконання покарань – державні або громадські заходи зі спостереження, перевірки та обліку діяльності установ і органів виконання покарань. Виділяють міжнародний, громадський контроль та контроль органів державної влади та місцевого самоврядування.

Контроль за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання – система виховних і профілактичних заходів, що здійснюється щодо осіб, умовно-достроково звільнених від відбування покарання та звільнених від відбування покарання з випробуванням, метою яких є виправлення і ресоціалізація звільнених осіб.

Контроль органів державної влади та місцевого самоврядування – діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування щодо запобігання, виявлення та припинення дій, що суперечать встановленим нормам і правилам. Залежно від суб'єктів виділяють парламентський контроль, контроль органів виконавчої влади, судовий контроль. Крім того, контроль може бути відомчим і надвідомчим. Для здійснення контролю без спеціального дозволу установи виконання покарань мають право відвідувати: Президент України; Прем'єр-міністр України; Уповноважений Верховної Ради України з прав людини; Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим, голови місцевих державних адміністрацій, на території яких вони розташовані; народні депутати України, а також депутати, уповноважені на те Верховною Радою Автономної Республіки Крим, місцевими радами; Генеральний прокурор України, а також уповноважені ним прокурори і прокурори, які здійснюють нагляд за виконанням покарань на відповідній території; сільський, селищний, міський голова – на території відповідної місцевої ради.

Конфіскація майна – покарання, що полягає в примусовому безоплатному вилученні у власність держави всього або частини майна, яке є власністю засудженого. Якщо

конфіскується частина майна, суд повинен зазначити, яка саме частина майна конфіскується, або перелічити предмети, що конфіскуються. Конфіскація майна встановлюється за тяжкі та особливо тяжкі корисливі злочини і може бути призначена лише у випадках, спеціально передбачених в Особливій частині Кримінального кодексу України.

Кримінально-виконавче право – галузь права України, що становить собою сукупність юридичних норм, які регулюють порядок виконання (відбуття) кримінального покарання; наукова дисципліна і навчальний курс, що викладається у вищих юридичних закладах освіти.

Кримінально-виконавчі установи – система установ, на які покладено виконання вироків судів до обмеження волі, позбавлення волі та довічного позбавлення волі.

Місця позбавлення волі – державні установи, на які за законом покладено обов'язок ізолювати осіб від суспільства (установи виконання покарань, загальноосвітні школи або професійні училища соціальної реабілітації, психіатричні лікарні з суворим наглядом, лікувально-трудова профілакторія, слідчі ізолятори, ізолятори тимчасового тримання, приймальники розподільники для неповнолітніх, гауптвахти та ін.). Підставою ізоляції осіб можуть бути: обвинувальний вирок суду, застосування судом деяких видів примусових заходів виховного та медичного характеру, обрання запобіжного заходу у виді тримання під вартою, затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, застосування деяких адміністративно-правових та дисциплінарних заходів.

Обмеження волі – покарання, що полягає у триманні особи в кримінально-виконавчих установах відкритого типу без ізоляції від суспільства в умовах здійснення за нею нагляду з обов'язковим залученням засудженого до праці. Обмеження волі встановлюється на строк від одного до п'яти років. Обмеження волі не застосовується до неповнолітніх, вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до 14 років, до осіб, що досягли пенсійного віку, військовослужбовців строкової служби та до інвалідів першої і другої групи.

Обов'язки засуджених (юридичні обов'язки засуджених) – встановлена в зобов'язуючих і забороняючих нормах міра необхідної поведінки засудженого під час відбування покарання, яка забезпечує досягнення цілей покарання, підтримання правопорядку під час його відбування, дотримання прав і законних інтересів як самого засудженого, так і інших осіб.

Оголошення розшуку – в кримінально-виконавчому праві це дія щодо ініціювання пошуку засуджених до покарань у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, виправних та громадських робіт та осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, місцезнаходження яких невідоме і початковий розшук яких не дав результатів. Розшук оголошується органом внутрішніх справ за поданням кримінально-виконавчої інспекції. Крім того, розшук оголошується у разі неприбуття засудженого до виправного центру. Засуджений, розшук якого оголошено у зв'язку з ухиленням від покарання, затримується і конвоюється органом внутрішніх справ у порядку, передбаченому кримінально-процесуальним законодавством.

Одиночна камера – приміщення для тримання засуджених військовослужбовців, до яких за порушення режиму відбування покарання у виді арешту застосовано стягнення у виді переведення в одиочну камеру; приміщення для тримання засуджених до покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, до яких застосоване дисциплінарне стягнення у виді арешту з триманням на гауптвахті; приміщення в установах відбування покарання, де з метою захисту засудженого від можливих посягань на його життя з боку інших засуджених чи запобігання вчиненню ним нового злочину або за

наявності медичного висновку за мотивованою постановою начальника установи можуть тримати засуджених.

Оперативний підрозділ органів і установ виконання покарань – структурний підрозділ, основними функціями якого є пошук і фіксація фактичних даних про протиправну діяльність окремих осіб та груп з метою: забезпечення безпеки засуджених, персоналу колоній та інших осіб; виявлення, попередження і розкриття злочинів, учинених у колоніях, а також порушень встановленого порядку відбування покарання; вивчення причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів та інших правопорушень; надання правоохоронним органам, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, допомоги в розкритті, припиненні та попередженні злочинів.

Оперативно-розшукова діяльність – система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів. Є одним із засобів забезпечення режиму в установах виконання покарань. Оперативно-розшукова діяльність здійснюється оперативними підрозділами органів і установ виконання покарань.

Відділ організації охорони установи виконання покарань – структурний підрозділ, основними функціями якого є: охорона й оборона об'єктів кримінально-виконавчої установи; здійснення пропускнуго режиму на об'єктах, які перебувають під охороною; конвоювання засуджених із колонії на виробничі об'єкти й назад, охорона їх під час виконання робіт; зустрічне конвоювання за автомобільними маршрутами, а також екстрене конвоювання.

Охорона установ виконання покарань – комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ізоляції засуджених і недопущення вчинення ними втеч та інших злочинів; запобігання проникненню на територію установ сторонніх осіб та заборонених до використання засудженими предметів; забезпечення зберігання матеріальних цінностей установ виконання покарань.

Педагогічна рада – постійно діючий колегіальний орган виховної колонії, головним завданням якого є розгляд питань та надання пропозицій адміністрації виховної колонії щодо організації соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими, удосконалення навчально-виховного процесу.

Передача – продукти харчування і предмети першої потреби, вага яких не може перевищувати встановленої поштовими правилами граничної ваги посилки, що передаються громадянами у спеціальних кімнатах адміністративних будівель установ виконання покарань для засуджених. У кримінально-виконавчому законодавстві передбачено особливий порядок приймання та вручення передач засудженим до покарань, що пов'язані з ізоляцією від суспільства, внаслідок чого це є одним з елементів режиму відбування покарання.

Персонал місць попереднього ув'язнення – особи рядового і начальницького складу кримінально-виконавчої системи та військовослужбовці Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, а також особи, які працюють у цих установах за трудовими угодами.

Підприємства установ виконання покарань – казенні підприємства, які здійснюють некомерційну господарську діяльність без мети одержання прибутку для забезпечення професійно-технічного навчання засуджених та залучення їх до праці.

Підстави звільнення від відбування покарання - це відбуття строку покарання, призначеного вироком суду; закон України про амністію; акт про помилування; скасування вироку суду і закриття кримінального провадження; закінчення строків давності виконання

обвинувального вироку; умовно-дострокове звільнення від відбування покарання; хвороба; інші підстави, передбачені законом.

Піклувальна рада при спеціальних виховних установах – самоврядний орган, який формується з представників громадських організацій, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та громадян з метою залучення громадськості до вирішення проблем надання допомоги виховним колоніям з питань соціального захисту засуджених; сприяння у вирішенні питань, пов'язаних з поліпшенням становища засуджених, дотриманням їх прав і законних інтересів; здійснення заходів, спрямованих на вдосконалення навчально-виховного процесу у виховних колоніях, зміцнення їх матеріально-технічної бази, вирішення питань трудового і побутового влаштування неповнолітніх осіб, звільнених від відбування покарання.

Позбавлення волі на певний строк – покарання, що полягає в ізоляції засудженого та поміщенні його на певний строк до кримінально-виконавчої установи. Позбавлення волі встановлюється на строк від одного до п'ятнадцяти років, за винятком випадків, передбачених Загальною частиною Кримінального кодексу України.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю – вид кримінального покарання, яке призначається за вчинені злочини, характер яких свідчить про неможливість збереження за особою права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю може призначатись як основне і як додаткове покарання.

Покарання – захід примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого. Покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами.

Політика кримінально-виконавча – діяльність держави у сфері виконання покарань. На формування і реалізацію кримінально-виконавчої політики впливають різні фактори: рівень розвитку демократії, захисту прав людини і громадянина; прояв гуманізму щодо правопорушників; рівень культури, громадської думки і правосвідомості громадян; система моральних цінностей; економічна здатність держави виділяти потрібну кількість ресурсів, необхідних для нормального функціонування органів і установ виконання покарань; рівень, структура і динаміка злочинності; розвиток кримінального законодавства і практика його застосування; рівень розвитку кримінально-виконавчого законодавства і відповідності його міжнародним стандартам поведіння з засудженими; рівень розвитку науки кримінально-виконавчого права.

Помилування – звільнення певної особи від кримінальної відповідальності на підставі акта про помилування. Помилування здійснюється Президентом України стосовно індивідуально визначеної особи. Актом про помилування може бути здійснена заміна засудженому призначеного судом покарання у виді довічного позбавлення волі на позбавлення волі на строк не менше 25 років.

Порушник установленого порядку відбування покарання (режиму) – засуджений, до якого за порушення встановленого порядку відбування покарання застосовувалися заходи стягнення.

Права засуджених (суб'єктивні права засуджених) – закріплена законом і гарантована державою можливість певної поведінки засудженого або користування ним певними соціальними благами, що забезпечується юридичними обов'язками посадових осіб

органів і установ виконання покарань, інших суб'єктів правовідносин, що виникають при цьому.

Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань – правила, що мають своїм завданням конкретизувати окремі питання виконання та відбування кримінального покарання у виді арешту, позбавлення та обмеження волі відповідно до вимог кримінально-виконавчого законодавства України. Правила обов'язкові для усіх арештних домів, кримінально-виконавчих установ та спеціальних виховних установ.

Правовий статус засуджених – заснована на загальному статусі громадян України і закріплена в нормативно-правових актах різних галузей права сукупність прав, обов'язків та законних інтересів засуджених, що залежать від призначеного виду кримінального покарання та поведінки в період його відбування.

Праця засуджених до позбавлення волі. Засуджені до позбавлення волі мають право працювати. Праця здійснюється на добровільній основі на підставі договору цивільно-правового характеру або трудового договору, який укладається між засудженим та фізичною особою - підприємцем або юридичною особою, для яких засуджені здійснюють виконання робіт чи надання послуг.

Приміщення камерного типу – приміщення в колоніях максимального рівня безпеки для тримання найбільш суспільно небезпечних категорій засуджених та колоніях інших рівнів безпеки, де перебувають засуджені, до яких за порушення встановленого порядку відбування покарання було застосовано стягнення у виді переведення до приміщення камерного типу (одиначної камери) на строк до трьох місяців.

Примусове лікування – 1) лікування на підставі судового рішення засуджених, які мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб, та відмовляються від лікування. У разі призначення покарання у виді позбавлення волі або обмеження волі примусове лікування здійснюється за місцем відбування покарання. У разі призначення інших видів покарань примусове лікування здійснюється у спеціальних лікувальних закладах; 2) лікування на підставі судового рішення хворого на наркоманію, який ухиляється від добровільного лікування або продовжує вживати наркотичні засоби без призначення лікаря і порушує права інших осіб.

Примусове годування – примусове введення їжі засудженому в разі заявленої відмови від її прийняття. Примусове годування застосовується на підставі медичного висновку в разі, якщо це загрожує життю засудженого. Примусове годування такої особи здійснюється у присутності одного з керівників установи, лікаря, фельдшера та необхідної кількості молодших інспекторів. Перед початком примусового годування лікар пояснює голодуючому про зміни, які загрожують організму, та про необхідність приймання їжі.

Примусові заходи медичного характеру – медична (психіатрична) допомога хворій особі, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, шляхом амбулаторного або стаціонарного лікування, що призначається за рішенням суду з метою її обов'язкового лікування, а також запобігання вчиненню нею суспільно небезпечних діянь. У кримінально-виконавчих установах примусові заходи медичного характеру можуть застосовуватися до осіб, визнаних обмежено осудними.

Принципи кримінально-виконавчого права – теоретично обґрунтовані основні положення, зумовлені об'єктивними закономірностями реалізації кари, що виражають сутність кримінально-виконавчої діяльності, спрямованої на здійснення правообмежень, властивих покаранням, незалежно від форм застосовуваних примусових заходів.

Пробаційна програма – програма, що призначається за рішенням суду особі, звільненій від відбування покарання з випробуванням, та передбачає комплекс заходів,

спрямованих на корекцію соціальної поведінки або її окремих проявів, формування соціально сприятливих змін особистості, які можливо об'єктивно перевірити.

Пробація – система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого.

Прогулянка – можливість щоденного знаходження на свіжому повітрі (двориках для прогулянок) засуджених до покарання у виді арешту та засуджених, які тримаються в дисциплінарному ізоляторі, карцері або приміщенні камерного типу (одиначній камері) колоній.

Режим особливих умов у колоніях – система заходів (посилення охорони, нагляду за засудженими, інші додаткові режимні заходи), що здійснюються в колоніях у випадках стихійного лиха, епідемій, аварій важливих для життєзабезпечення систем, масових заворушень, проявів групової непокорності засуджених або в разі виникнення реальної загрози збройного нападу на колонію чи у зв'язку з введенням надзвичайного чи воєнного стану в районі розташування колонії.

Режим у виправних і виховних колоніях – встановлений законом та іншими нормативно-правовими актами порядок виконання і відбування покарання, який забезпечує ізоляцію засуджених; постійний нагляд за ними; виконання покладених на них обов'язків; реалізацію їх прав і законних інтересів; безпеку засуджених і персоналу; роздільне тримання різних категорій засуджених; різні умови тримання засуджених залежно від виду колонії; зміну умов тримання засуджених.

Ресоціалізація – це свідоме відновлення засудженого в соціальному статусі повноправного члена суспільства; повернення його до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві.

Розшук засуджених та осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням – діяльність органів внутрішніх справ, що здійснюється за поданням органів виконання покарань, спрямована на пошук засуджених та звільнених від відбування покарання з випробуванням осіб, які ухиляються від відбування покарання. Розшук здійснюється в разі, якщо початкові розшукові заходи не дали результатів.

Система покарань – встановлений кримінальним законом і обов'язковий для суду вичерпний перелік покарань, розташований у певному порядку за ступенем їх суворості.

Система органів і установ виконання покарань – сукупність державних органів і установ, що перебувають у певних взаємовідносинах і до компетенції яких відноситься виконання покарань, тобто реалізація властивих покаранням правообмежень. За законодавством України цю систему утворюють Державний департамент України з питань виконання покарань, Міністерство юстиції України та Міністерство оборони України.

Соціальна адаптація звільнених осіб – комплекс правових, економічних, організаційних, соціально-психологічних та інших заходів, які здійснюються щодо звільнених осіб з метою їх пристосування до умов соціального середовища, захисту їх прав і законних інтересів.

Соціальний патронаж – комплекс заходів державної підтримки та допомоги звільненим особам, які здійснюються з метою сприяння цим особам у працевлаштуванні, професійній переорієнтації та перепідготовці, створення належних житлово-побутових умов, запобігання впливу на них криміногенних факторів.

Соціально-виховна робота – цілеспрямована діяльність персоналу органів і установ виконання покарань та інших соціальних інституцій для досягнення мети виправлення і ресоціалізації засуджених.

Спостережні комісії – самоврядний орган, який формується з представників громадських організацій, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та громадян з метою залучення громадськості до організації контролю за дотриманням прав і законних інтересів засуджених та осіб, звільнених від відбування покарання; сприяння органам і установам виконання покарань у виправленні і ресоціалізації засуджених та створенні належних умов для їх тримання, залучення до цієї діяльності громадських організацій, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та громадян; організації виховної роботи з особами, умовно-достроково звільненими від відбування покарання, та громадського контролю за їх поведінкою протягом невідбутої частини покарання; надання допомоги у соціальній адаптації особам, звільненим від відбування покарання.

Строк давності – термін, після закінчення якого особа звільняється від кримінального покарання за умови, що вона не ухилялася від слідства і суду. Закінчення строків давності виконання обвинувального вироку є однією з підстав звільнення від відбування покарання.

Структурні дільниці виправних колоній. У виправних колоніях створюються дільниці карантину, діагностики і розподілу; ресоціалізації; посиленого контролю; соціальної реабілітації.

Суб'єкти пробації - засуджені, щодо яких за рішенням суду та відповідно до закону застосовуються наглядові, соціально-виховні заходи, та обвинувачені, щодо яких органом пробації готується досудова доповідь.

Територіальні органи управління Державної кримінально-виконавчої служби України – управління (відділи) в Автономній Республіці Крим, областях, місті Києві та Київській області, місті Севастополі, які здійснюють керівництво оперативно-службовою та фінансово-господарською діяльністю підпорядкованих їм органів і установ та виконують функції, передбачені положеннями про територіальні органи управління.

Територія виправної колонії – встановлена за проектом забудови земельна ділянка, на якій розміщені житлова та виробнича зони з розташованими на них об'єктами, що є на балансі установи.

Технічний засіб нагляду й контролю – технічний засіб, призначений для використання персоналом установ виконання покарань для запобігання втечам та іншим злочинам, порушенням встановленого законодавством порядку відбування покарання, отримання необхідної інформації про поведінку засуджених. Адміністрація колонії зобов'язана повідомити засуджених про застосування технічних засобів нагляду і контролю.

Ув'язнений – особа, щодо якої як запобіжний захід обрано взяття під варту. Правове становище ув'язненого визначається кримінально-процесуальним законодавством щодо підозрюваного, обвинуваченого, підсудного та засудженого, стосовно якого вирок ще не набув законної сили, і спеціальними підзаконними актами, які встановлюють правила перебування осіб у місцях попереднього ув'язнення.

Умовно-дострокове звільнення – звільнення засудженого до покарання у виді виправних робіт, службових обмежень для військовослужбовців, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або позбавлення волі від подальшого відбування покарання. Питання про умовно-дострокове звільнення вирішується судом за місцем відбування засудженим покарання. Підставами для умовно дострокового звільнення є доведення засудженим сумлінною поведінкою і ставленням до праці свого виправлення та фактичне відбуття ним передбаченої законом для даного злочину частини покарання.

Уповноважений орган з питань пробації - виконує покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт та здійснює контроль за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням або умовно достроково, а також звільнених від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років.

Установи виконання покарань – арештні дома, кримінально-виконавчі установи, спеціальні виховні установи (виховні колонії).

Установи для попереднього ув'язнення – слідчі ізолятори, гауптвахти Військової служби правопорядку у Збройних Силах України. В окремих випадках, що визначаються потребою в проведенні слідчих дій, функції установ для попереднього ув'язнення можуть виконувати ізолятори тимчасового тримання.

Ухилення від покарання (відбування покарання) – передбачені Кримінальним кодексом України умисні дії засудженого, які полягають у намаганні уникнути належного і повного виконання призначеного судом покарання.

Штраф – покарання, що полягає у грошовому стягненні, що накладається судом у випадках і межах, встановлених в Особливій частині Кримінального кодексу України. Розмір штрафу визначається судом залежно від тяжкості вчиненого злочину та з урахуванням майнового стану винного.

Адміністративний нагляд – система тимчасових примусових профілактичних заходів спостереження і контролю за поведінкою окремих осіб, звільнених з місць позбавлення волі, що здійснюється органами внутрішніх справ. Підставою встановлення адміністративного нагляду є відповідна постанова суду, що виноситься на підставі подання установи виконання покарань або органу внутрішніх справ.

Амністія – повне або часткове звільнення від кримінальної відповідальності і покарання певної категорії осіб, які засуджені за вчинення злочину, або кримінальні справи стосовно яких перебувають у провадженні органів дізнання, досудового слідства чи суду, але не розглянуті останніми, або ж розглянуті, але вирoki стосовно цих осіб не набрали законної сили.

Арешт – покарання, що полягає в триманні засудженого в умовах ізоляції і встановлюється на строк від одного до шести місяців. Військовослужбовці відбувають арешт на гауптвахті. Арешт не застосовується до осіб віком до шістнадцяти років, вагітних жінок та до жінок, які мають дітей віком до семи років.

Арештні доми – установи виконання покарань у виді арешту. В арештних домах тримаються повнолітні особи, а також неповнолітні, яким на момент постанови вироку виповнилося шістнадцять років і які засуджені за злочини невеликої тяжкості.

Батьківський комітет – дорадчий орган, який утворюється на підставі ст. 149 Кримінально-виконавчого кодексу України з метою підвищення ефективності виховного впливу на засуджених і надання допомоги адміністрації виховної колонії у питаннях взаємодії з сім'ями засуджених для закріплення результатів їх виправлення, а також для надання допомоги сиротам, особам, які позбавлені батьківського піклування, та засудженим, які втратили соціально корисні зв'язки на волі.

Безпека засуджених (особиста безпека) – стан, при якому ризик завдання засудженому шкоди чи ушкодження обмежений до прийняттого рівня. Право засуджених на особисту безпеку забезпечується державою. У разі виникнення небезпеки життю і здоров'ю засуджених, які відбувають покарання, що пов'язані з ізоляцією від суспільства, вони мають право звернутися із заявою до будь-якої посадової особи органу чи установи виконання покарань з проханням про забезпечення особистої безпеки.

Будинки дитини при виправних колоніях – дошкільні навчальні заклади для утримання та виховання дітей, матері яких засуджені до покарання у виді позбавлення волі. Відповідно до кримінально-виконавчого законодавства засуджені жінки, крім засуджених до позбавлення волі на строк більше п'яти років за умисні тяжкі та особливо тяжкі злочини, можуть поміщати в будинки дитини своїх дітей віком до трьох років. У будинках дитини забезпечуються умови, необхідні для нормальної життєдіяльності та розвитку дитини. Засуджені жінки можуть спілкуватися зі своїми дітьми у вільний від роботи час без обмежень.

Варта – озброєний підрозділ, призначений для охорони об'єктів, супроводження осіб та вантажів. Засуджені до покарання у виді позбавлення волі направляються до місця відбування покарання і переміщуються в разі необхідності з одного місця відбування покарання в інше під вартою. Переміщення засуджених під вартою здійснюється за рахунок держави.

Взяття під варту – запобіжний захід, що застосовується в справах про злочини, за які законом передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад три роки. У виняткових випадках цей запобіжний захід може бути застосовано в справах про злочини, за які законом передбачено покарання у виді позбавлення волі і на строк не більше трьох років. Місцями досудового ув'язнення для тримання осіб, щодо яких як запобіжний захід

обрано взяття під варту, є слідчі ізолятори. В окремих випадках ці особи можуть перебувати в місцях тримання затриманих. Місцями попереднього ув'язнення для тримання військовослужбовців, щодо яких як запобіжний захід обрано взяття під варту, є гауптвахти Військової служби правопорядку у Збройних Силах України або слідчі ізолятори. В окремих випадках військовослужбовці можуть перебувати в місцях тримання затриманих.

Виконавчий лист – виконавчий документ, який видається судом для примусового виконання судових рішень, в тому числі майнових покарань (штрафу та конфіскації майна).

Виконання вироку – 1) діяльність суду та інших правозастосовних органів, яка полягає у практичній реалізації приписів вироку, що набрав законної сили; 2) стадія українського кримінального процесу, яка розпочинається з моменту набрання вироком законної сили і в якій втілюються в життя судові рішення, зафіксовані цим вироком.

Виправлення засудженого – процес позитивних змін, які відбуваються в його особистості та створюють у нього готовність до самокерованої правослухняної поведінки.

Виправна колонія – кримінально-виконавча установа закритого типу. Виправні колонії виконують покарання у виді позбавлення волі на певний строк, довічного позбавлення волі. Виправні колонії поділяються на колонії мінімального, середнього і максимального рівнів безпеки. Виправні колонії мінімального рівня безпеки поділяються на колонії мінімального рівня безпеки з полегшеними умовами тримання і колонії мінімального рівня безпеки із загальними умовами тримання.

Виправний центр – кримінально-виконавча установа відкритого типу. Виправні центри виконують покарання у виді обмеження волі стосовно осіб, засуджених за злочини невеликої та середньої тяжкості, а також засуджених, яким даний вид покарання призначено відповідно до статей 82, 389 Кримінального кодексу України.

Виправні роботи – покарання, що встановлюється на строк від шести місяців до двох років і відбувається за місцем роботи засудженого. Із суми заробітку засудженого до виправних робіт провадиться відрахування в дохід держави у розмірі, встановленому вироком суду, в межах від десяти до двадцяти відсотків. Виправні роботи не застосовуються до вагітних жінок та жінок, які перебувають у відпустці по догляду за дитиною, до непрацездатних, до осіб, що не досягли шістнадцяти років, та тих, що досягли пенсійного віку, а також до військовослужбовців, працівників правоохоронних органів, нотаріусів, суддів, прокурорів, адвокатів, державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Вирок – рішення суду першої інстанції про винність або невинність особи. Набрання законної сили обвинувального вироку є підставою виконання і відбування покарання.

Вихователь – посадова особа виховної колонії, на яку покладається обов'язок здійснення соціально-виховної роботи з засудженими неповнолітніми. Старші вихователі та вихователі мають право застосовувати до засуджених неповнолітніх деякі заходи заохочення і стягнення.

Вихователь громадський – особа, яка надає батькам або особам, які їх замінюють, допомогу в перевихованні неповнолітніх, що вчинили злочини чи інші правопорушення. Громадські вихователі неповнолітніх та інші особи, яким доручено проводити з умовно-достроково звільненими від відбування покарання виховну роботу, контролюють їх ставлення до праці, навчання і поведінку в побуті, надають їм необхідну допомогу.

Виховна колонія – установа виконання покарань, де виконують покарання у виді позбавлення волі на певний строк стосовно засуджених неповнолітніх.

Виховна робота – засіб духовного впливу на засуджених та спроба удосконалити його особистість за час відбування покарання шляхом цілеспрямованого виправного впливу, поновлення або прищеплювання засудженим навичок правильної орієнтації в системі

духовно-моральних цінностей, психологічної та іншої підготовки до ведення морального, соціально-корисного способу життя після звільнення з місць позбавлення волі.

Відділ організації охорони установи виконання покарань – структурний підрозділ, основними функціями якого є: охорона й оборона об'єктів кримінально-виконавчої установи; здійснення пропускнуго режиму на об'єктах, які перебувають під охороною; конвоювання засуджених із колонії на виробничі об'єкти й назад, охорона їх під час виконання робіт; зустрічне конвоювання за автомобільними маршрутами, а також екстрене конвоювання.

Відомчий контроль – контроль вищих організацій за адміністративною, виробничою, науковою, фінансово-господарською та іншими видами діяльності підпорядкованих підприємств, установ і організацій та за виконанням рішень державних органів. За діяльністю органів і установ виконання покарань здійснюється відомчий контроль вищими органами управління і посадовими особами Державного департаменту України з питань виконання покарань, Міністерства юстиції та Міністерства оборони України.

Воєнізовані формування – підрозділи, які відповідно до закону діють у складі органів і установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, призначені для їх охорони та запобігання і припинення дій, що дезорганізують роботу виправних установ.

Втеча – злочин, що полягає у самовільному залишенні особою, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі або арешту чи перебуває під вартою як підозрюваний, обвинувачений чи підсудний, місця, де вона утримується. Кримінально караною є також втеча із спеціалізованого лікувального закладу, а також по дорозі до нього. Для попередження втеч застосовуються всі засоби забезпечення режиму в колоніях. Засуджені також повинні відшкодувати збитки, заподіяні колонії, і додаткові витрати, пов'язані з припиненням втечі засудженого.

Гамівна сорочка – спеціальний одяг для буйних осіб для обмеження їх рухів. Застосування гамівної сорочки належить до крайніх заходів впливу на засуджених і може мати місце лише тоді, коли інші заходи щодо припинення буйства або безчинства були вичерпані, проте безрезультатні.

Гауптвахти – спеціальні приміщення, де утримуються військовослужбовці, які засуджені до арешту, взяті під варту або затримані.

Громадська колегія – постійно діючий консультативно-дорадчий орган, утворений при Голові Державного департаменту України з питань виконання покарань з метою сприяння участі громадськості в роботі органів та установ виконання покарань. До складу громадської колегії включаються представники громадських організацій, професійних спілок та інших об'єднань громадян, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації.

Громадський вплив на засуджених – участь громадських формувань або органів місцевого самоврядування в діяльності органів та установ виконання покарань шляхом проведення правової пропаганди з засудженими та організація шефства над ними, залучення засуджених до культурно-масових та спортивних заходів, надання економічної допомоги засудженим, сприяння в організації виховної роботи.

Громадський контроль – один із видів соціального контролю, який здійснюється об'єднаннями громадян та самими громадянами. Є важливою формою реалізації демократії і способом залучення населення до управління суспільством і державою. Об'єктом є діяльність державних органів, підприємств, установ і організацій, а також поведінка окремих громадян. Однією з форм громадського контролю за дотриманням прав засуджених під час виконання кримінальних покарань є діяльність спостережних комісій.

Громадські ради – постійно діючі консультативно-дорадчі органи, утворені при територіальних управліннях Державного департаменту України з питань виконання покарань з метою сприяння участі громадськості в роботі органів та установ виконання покарань. До складу громадських рад включаються представники громадських організацій, професійних спілок та інших об'єднань громадян, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації.

Громадські роботи – покарання, що полягає у виконанні засудженим у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування. Громадські роботи встановлюються на строк від 60 до 240 годин і відбуваються не більш як чотири години на день. Громадські роботи не призначаються особам, визнаним інвалідами першої або другої групи, вагітним жінкам, особам, які досягли пенсійного віку, а також військовослужбовцям строкової служби.

Групова непокора засуджених – відмова значної кількості засуджених виконувати висунуті до них законні вимоги адміністрації, що не супроводжуються насильством над особою, погрозами, підпалами, знищенням майна, захопленням будівель або споруд, опором представникам влади із застосуванням зброї або інших предметів, які використовувалися як зброя (наприклад, оголошення голодування). **Г. н.** є підставою введення режиму особливих умов у колоніях.

Гуманізм – один із принципів права в демократичній державі, за яким визнається цінність людини як особистості, її право на вільний розвиток і виявлення своїх здібностей, утвердження пріоритету блага людини як критерію оцінки суспільних відносин. У кримінально-виконавчому законодавстві принцип гуманізму знаходить свій прояв у праві засуджених на гуманне ставлення до себе і повагу гідності, властивої людській особистості.

Гучномовний електрозв'язок – електрозв'язок на об'єкті чи відкритому просторі, у якому відтворення інформації здійснюється за допомогою гучномовця або акустичної системи. Широко використовується як технічний засіб забезпечення режиму у колоніях.

Державна виконавча служба – спеціальна державна служба, що входить до системи органів Міністерства юстиції України і здійснює виконання рішень судів, третейських судів та інших органів, а також посадових осіб відповідно до законів України. Державна виконавча служба виконує покарання у виді штрафу і конфіскації майна.

Державна кримінально-виконавча служба – система органів і установ, що здійснює правозастосовні та правоохоронні функції і складається з центрального органу виконавчої влади з питань виконання покарань зі спеціальним статусом (Державний департамент України з питань виконання покарань), його територіальних органів управління, кримінально-виконавчої інспекції, установ виконання покарань, слідчих ізоляторів, воєнізованих формувань, навчальних закладів, закладів охорони здоров'я, підприємств установ виконання покарань, інших підприємств, установ і організацій, створених для забезпечення виконання завдань Державної кримінально-виконавчої служби України.

Державний виконавець – представник влади, який здійснює примусове виконання судових рішень, постановлених іменем України, та рішень інших органів (посадових осіб), виконання яких покладено на державну виконавчу службу, у порядку, передбаченому законом. Державний виконавець є суб'єктом виконання майнових покарань (штрафу і конфіскації майна).

Дисциплінарний батальйон – спеціальна військова частина, що виконує покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні засуджених військовослужбовців.

Дисциплінарний ізолятор (ДІЗО) – приміщення для тримання засуджених до покарання у виді обмеження і позбавлення волі, до яких за порушення режиму відбування покарання застосовано стягнення у виді поміщення у дисциплінарний ізолятор.

Дисциплінарним проступком особи, яка відбуває покарання у виді позбавлення волі, є протиправне, винне діяння (дія або бездіяльність), що посягає на встановлений порядок у сфері виконання покарань, вчинене цією особою.

Диференціація виконання покарання – принцип виконання покарань, пов'язаних із ізоляцією від суспільства, що полягає в диференційованому підході до засуджених різних груп (різні умови тримання, правовий статус, рівні ізоляції).

Довічне позбавлення волі – покарання, що встановлюється за вчинення особливо тяжких злочинів і застосовується лише у випадках, спеціально передбачених Кримінальним кодексом України, якщо суд не вважає за можливе застосовувати позбавлення волі на певний строк. Довічне позбавлення волі не застосовується до осіб, що вчинили злочини у віці до 18 років, і до осіб у віці понад 65 років, а також до жінок, що були вагітними під час вчинення злочину або на момент постановлення вироку.

Забезпечення особистої безпеки засуджених – застосування адміністрацією установ виконання покарань передбачених законом заходів щодо запобігання посяганням на життя та здоров'я засуджених з боку інших суб'єктів і учасників кримінально-виконавчої діяльності у разі наявності реальної загрози цих посягань.

Законні інтереси засуджених – закріплені в правових нормах конкретної дії прагнення засуджених до володіння тими чи іншими благами, які задовольняються, як правило, за результатами оцінки посадовими особами органів виконання покарань чи адміністрацією установ виконання покарань, прокуратурою, судом поведінки засудженого під час відбування покарання.

Законність – режим (стан) відповідності дій, поведінки, діяльності посадових осіб, громадян та юридичних осіб законам і підзаконним нормативно-правовим актам держави, який утворюється в результаті неухильного додержання останніх усіма суб'єктами права. Як принцип кримінально-виконавчого законодавства насамперед знаходить свій прояв у п. 14 ст. 92 Конституції України, де зазначено, що виключно законами України визначається діяльність органів і установ виконання покарань.

Заміна покарання – заміна судом з підстав, зазначених у законі чи за актом помилування, у процесі виконання вироку передбаченого ним покарання.

Засуджений – за кримінально-виконавчим законодавством – особа, стосовно якої судом винесено обвинувальний вирок, що набув законної сили. Засуджений користується всіма правами громадянина України з обмеженнями, встановленими законом.

Заходи громадського впливу – заходи виховного характеру, що здійснюються громадськими організаціями і трудовими колективами громадян за місцем проживання до осіб, які порушують правила співжиття, у т. ч., у передбачених законом випадках, і до правопорушників. До умовно-достроково звільнених від відбування покарання осіб, які ухиляються від громадського контролю, збори трудового колективу або громадська організація можуть застосовувати захід впливу у виді громадського попередження.

Заходи заохочення, що застосовуються до засуджених – передбачені у кримінально-виконавчому законодавстві матеріальні та інші заходи, що застосовуються до засуджених за належне виконання ними режимних вимог та сумлінне ставлення до праці, навчання та виховних заходів з метою підтримки належного порядку виконання покарань та стимулювання засуджених до правослухняної поведінки.

Заходи стягнення, що застосовуються до засуджених – передбачені у кримінально-виконавчому законодавстві заходи, які є мірою відповідальності засуджених за порушення

встановленого порядку відбування покарання з метою покарання і виховання осіб, які їх вчинили, а також попередження правопорушень.

Заходи фізичного впливу до осіб, позбавлених волі – дії працівників установ виконання покарань, що виявляються у застосуванні мускульної сили та механічного впливу на будь-який орган, частину тіла або весь організм правопорушника без допомоги спеціальних засобів та зброї для припинення правопорушень з боку засуджених, подолання протидії законним вимогам адміністрації установ виконання покарань, якщо інші способи не забезпечили виконання покладених на них обов'язків.

Звільнення від відбування покарання – інститут кримінального права, кримінально-процесуального права, кримінально-виконавчого права, який передбачає підстави, порядок та умови звільнення від подальшого відбування кримінального покарання.

Злісне невиконання законних вимог персоналу колонії – відмова від виконання наполегливих, неодноразово повторюваних законних вимог чи розпоряджень персоналу колонії при виконанні ними службових обов'язків або відмова, виражена в зухвалій формі, що свідчить про явну зневагу до адміністрації установи виконання покарань. Є підставою застосування до осіб, позбавлених волі, фізичного впливу, спеціальних засобів.

Злісна непокоря законним вимогам адміністрації виправної установи або інша протидія адміністрації у законному здійсненні її функцій – злочин, що вчиняється особою, яка відбуває покарання у виді обмеження волі або у виді позбавлення волі, якщо ця особа за порушення вимог режиму відбування покарання була піддана протягом року стягненню у виді переведення до приміщення камерного типу (одиначної камери) або переводилась на більш суворий режим відбування покарання.

Злісний порушник установленого порядку відбування покарання (режиму) – засуджений, який не виконує законних вимог адміністрації, необґрунтовано відмовляється від праці (не менш як три рази протягом року); припинив роботу з метою вирішення трудових та інших конфліктів; вживає спиртні напої, наркотичні засоби, психотропні речовини або їх аналоги чи інші одурманюючі засоби; виготовляє, зберігає, купує, розповсюджує заборонені предмети; бере участь у настільних та інших іграх з метою здобуття матеріальної чи іншої вигоди; вчинив дрібне хуліганство; систематично ухиляється від лікування захворювання, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб, а також вчинив протягом року більше трьох інших порушень режиму відбування покарання за умови, якщо за кожне з цих порушень за постановою начальника колонії або особи, яка виконує його обов'язки, були накладені стягнення, що достроково не зняті або не погашені у встановленому законом порядку.

Злочин – передбачене Кримінальним кодексом України суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину.

Зміна умов тримання засуджених до позбавлення волі – зміна правового статусу засуджених як в бік послаблення правообмежень, так і в бік посилення останніх залежно від поведінки засудженого і ставлення до праці та навчання. Умови відбування покарання можуть змінюватися в межах однієї колонії або шляхом переведення до колонії іншого виду.

Ізолятори тимчасового тримання – установи для попереднього ув'язнення підозрюваних та обвинувачених. Особи, щодо яких обрано запобіжний захід у вигляді взяття під варту, можуть перебувати в ізоляторах тимчасового тримання в окремих випадках, що визначаються потребою в проведенні слідчих дій. Особи, які перебувають в ізоляторі тимчасового тримання, мають права і обов'язки, встановлені для громадян України з обмеженнями, що передбачені законодавством.

Ізоляція засуджених – вимога режиму установ виконання покарань, що забезпечується системою охорони кримінально-виконавчих установ, що включає в себе: варту, місце її розташування, пости, сектори спостереження та ведення обстрілу, маршрути руху чергової зміни, інженерно-технічні засоби охорони, пости вартових собак та ін.

Індивідуалізація виконання покарання – принцип виконання покарань, пов'язаних із ізоляцією від суспільства, що полягає в індивідуальному підході до кожного засудженого шляхом вибору потрібних йому заходів впливу.

Іспитовий строк – встановлений судом або передбачений законом проміжок часу, протягом якого засуджений або звільнений від відбування покарання повинен виконувати покладені на нього обов'язки і не вчинити нового злочину, внаслідок чого він звільняється від відбування покарання.

Карантину, діагностики і розподілу дільниці – структурна дільниця виправних і виховних колоній, де засуджені перебувають протягом 14 діб після прибуття до колонії і піддаються повному медичному обстеженню для виявлення інфекційних, соматичних і психічних захворювань, а також первинному психолого-педагогічному та іншому вивченню.

Карцер – приміщення для одиночного тримання засуджених до покарання у виді арешту та позбавлення волі, до яких за порушення режиму відбування покарання постановою начальника відповідної установи відбування покарань застосовано стягнення у виді поміщення у карцер.

Комісія, яка розглядає матеріали про доцільність встановлення адміністративного нагляду щодо конкретної особи – колегіальний орган установи покарань, до складу якого входять начальник, його перший заступник та заступник із соціально-психологічної роботи, начальники оперативного відділу, відділу по контролю за виконанням судових рішень та відділу нагляду і безпеки, медичної частини, який приймає рішення про необхідність встановлення адміністративного нагляду щодо особи, яка звільняється з установи виконання покарань.

Контроль за діяльністю органів і установ виконання покарань – державні або громадські заходи зі спостереження, перевірки та обліку діяльності установ і органів виконання покарань. Виділяють міжнародний, громадський контроль та контроль органів державної влади та місцевого самоврядування.

Контроль за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання – система виховних і профілактичних заходів, що здійснюється щодо осіб, умовно-достроково звільнених від відбування покарання та звільнених від відбування покарання з випробуванням, метою яких є виправлення і ресоціалізація звільнених осіб.

Контроль органів державної влади та місцевого самоврядування – діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування щодо запобігання, виявлення та припинення дій, що суперечать встановленим нормам і правилам. Залежно від суб'єктів виділяють парламентський контроль, контроль органів виконавчої влади, судовий контроль. Крім того, контроль може бути відомчим і надвідомчим. Для здійснення контролю без спеціального дозволу установи виконання покарань мають право відвідувати: Президент України; Прем'єр-міністр України; Уповноважений Верховної Ради України з прав людини; Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим, голови місцевих державних адміністрацій, на території яких вони розташовані; народні депутати України, а також депутати, уповноважені на те Верховною Радою Автономної Республіки Крим, місцевими радами; Генеральний прокурор України, а також уповноважені ним прокурори і прокурори, які здійснюють нагляд за виконанням покарань на відповідній території; сільський, селищний, міський голова – на території відповідної місцевої ради.

Конфіскація майна – покарання, що полягає в примусовому безоплатному вилученні у власність держави всього або частини майна, яке є власністю засудженого. Якщо конфіскується частина майна, суд повинен зазначити, яка саме частина майна конфіскується, або перелічити предмети, що конфіскуються. Конфіскація майна встановлюється за тяжкі та особливо тяжкі корисливі злочини і може бути призначена лише у випадках, спеціально передбачених в Особливій частині Кримінального кодексу України.

Кримінально-виконавче право – галузь права України, що становить собою сукупність юридичних норм, які регулюють порядок виконання (відбуття) кримінального покарання; наукова дисципліна і навчальний курс, що викладається у вищих юридичних закладах освіти.

Кримінально-виконавчі установи – система установ, на які покладено виконання вироків судів до обмеження волі, позбавлення волі та довічного позбавлення волі.

Місця позбавлення волі – державні установи, на які за законом покладено обов’язок ізолювати осіб від суспільства (установи виконання покарань, загальноосвітні школи або професійні училища соціальної реабілітації, психіатричні лікарні з суворим наглядом, лікувально-трудова профілакторія, слідчі ізолятори, ізолятори тимчасового тримання, приймальники розподільники для неповнолітніх, гауптвахти та ін.). Підставою ізоляції осіб можуть бути: обвинувальний вирок суду, застосування судом деяких видів примусових заходів виховного та медичного характеру, обрання запобіжного заходу у виді тримання під вартою, затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, застосування деяких адміністративно-правових та дисциплінарних заходів.

Обмеження волі – покарання, що полягає у триманні особи в кримінально-виконавчих установах відкритого типу без ізоляції від суспільства в умовах здійснення за нею нагляду з обов’язковим залученням засудженого до праці. Обмеження волі встановлюється на строк від одного до п’яти років. Обмеження волі не застосовується до неповнолітніх, вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до 14 років, до осіб, що досягли пенсійного віку, військовослужбовців строкової служби та до інвалідів першої і другої групи.

Обов’язки засуджених (юридичні обов’язки засуджених) – встановлена в зобов’язуючих і забороняючих нормах міра необхідної поведінки засудженого під час відбування покарання, яка забезпечує досягнення цілей покарання, підтримання правопорядку під час його відбування, дотримання прав і законних інтересів як самого засудженого, так і інших осіб.

Оголошення розшуку – в кримінально-виконавчому праві це дія щодо ініціювання пошуку засуджених до покарань у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, виправних та громадських робіт та осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, місцезнаходження яких невідоме і початковий розшук яких не дав результатів. Розшук оголошується органом внутрішніх справ за поданням кримінально-виконавчої інспекції. Крім того, розшук оголошується у разі неприбуття засудженого до виправного центру. Засуджений, розшук якого оголошено у зв’язку з ухиленням від покарання, затримується і конвоюється органом внутрішніх справ у порядку, передбаченому кримінально-процесуальним законодавством.

Одиночна камера – приміщення для тримання засуджених військовослужбовців, до яких за порушення режиму відбування покарання у виді арешту застосовано стягнення у виді переведення в одинокну камеру; приміщення для тримання засуджених до покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців, до яких застосоване дисциплінарне стягнення у виді арешту з триманням на гауптвахті; приміщення в установах відбування покарання, де з метою захисту засудженого від можливих посягань на його

життя з боку інших засуджених чи запобігання вчиненню ним нового злочину або за наявності медичного висновку за мотивованою постановою начальника установи можуть тримати засуджених.

Оперативний підрозділ органів і установ виконання покарань – структурний підрозділ, основними функціями якого є пошук і фіксація фактичних даних про протиправну діяльність окремих осіб та груп з метою: забезпечення безпеки засуджених, персоналу колоній та інших осіб; виявлення, попередження і розкриття злочинів, учинених у колоніях, а також порушень встановленого порядку відбування покарання; вивчення причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів та інших правопорушень; надання правоохоронним органам, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, допомоги в розкритті, припиненні та попередженні злочинів.

Оперативно-розшукова діяльність – система гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів. Є одним із засобів забезпечення режиму в установах виконання покарань. Оперативно-розшукова діяльність здійснюється оперативними підрозділами органів і установ виконання покарань.

Охорона установ виконання покарань – комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ізоляції засуджених і недопущення вчинення ними втеч та інших злочинів; запобігання проникненню на територію установ сторонніх осіб та заборонених до використання засудженими предметів; забезпечення зберігання матеріальних цінностей установ виконання покарань.

Педагогічна рада – постійно діючий колегіальний орган виховної колонії, головним завданням якого є розгляд питань та надання пропозицій адміністрації виховної колонії щодо організації соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими, удосконалення навчально-виховного процесу.

Передача – продукти харчування і предмети першої потреби, вага яких не може перевищувати встановленої поштовими правилами граничної ваги посилки, що передаються громадянами у спеціальних кімнатах адміністративних будівель установ виконання покарань для засуджених. У кримінально-виконавчому законодавстві передбачено особливий порядок приймання та вручення передач засудженим до покарань, що пов'язані з ізоляцією від суспільства, внаслідок чого це є одним з елементів режиму відбування покарання.

Персонал місць попереднього ув'язнення – особи рядового і начальницького складу кримінально-виконавчої системи та військовослужбовці Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, а також особи, які працюють у цих установах за трудовими угодами.

Підприємства установ виконання покарань – казенні підприємства, які здійснюють некомерційну господарську діяльність без мети одержання прибутку для забезпечення професійно-технічного навчання засуджених та залучення їх до праці.

Підстави звільнення від відбування покарання - це відбуття строку покарання, призначеного вироком суду; закон України про амністію; акт про помилування; скасування вироку суду і закриття кримінального провадження; закінчення строків давності виконання обвинувального вироку; умовно-дострокове звільнення від відбування покарання; хвороба; інші підстави, передбачені законом.

Піклувальна рада при спеціальних виховних установах – самоврядний орган, який формується з представників громадських організацій, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та громадян з метою залучення громадськості до вирішення проблем надання

допомоги виховним колоніям з питань соціального захисту засуджених; сприяння у вирішенні питань, пов'язаних з поліпшенням становища засуджених, дотриманням їх прав і законних інтересів; здійснення заходів, спрямованих на вдосконалення навчально-виховного процесу у виховних колоніях, зміцнення їх матеріально-технічної бази, вирішення питань трудового і побутового влаштування неповнолітніх осіб, звільнених від відбування покарання.

Позбавлення волі на певний строк – покарання, що полягає в ізоляції засудженого та поміщенні його на певний строк до кримінально-виконавчої установи. Позбавлення волі встановлюється на строк від одного до п'ятнадцяти років, за винятком випадків, передбачених Загальною частиною Кримінального кодексу України.

Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю – вид кримінального покарання, яке призначається за вчинені злочини, характер яких свідчить про неможливість збереження за особою права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю може призначатись як основне і як додаткове покарання.

Покарання – захід примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого. Покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами.

Політика кримінально-виконавча – діяльність держави у сфері виконання покарань. На формування і реалізацію кримінально-виконавчої політики впливають різні фактори: рівень розвитку демократії, захисту прав людини і громадянина; прояв гуманізму щодо правопорушників; рівень культури, громадської думки і правосвідомості громадян; система моральних цінностей; економічна здатність держави виділяти потрібну кількість ресурсів, необхідних для нормального функціонування органів і установ виконання покарань; рівень, структура і динаміка злочинності; розвиток кримінального законодавства і практика його застосування; рівень розвитку кримінально-виконавчого законодавства і відповідності його міжнародним стандартам поведінки з засудженими; рівень розвитку науки кримінально-виконавчого права.

Помилування – звільнення певної особи від кримінальної відповідальності на підставі акта про помилування. Помилування здійснюється Президентом України стосовно індивідуально визначеної особи. Актом про помилування може бути здійснена заміна засудженому призначеного судом покарання у виді довічного позбавлення волі на позбавлення волі на строк не менше 25 років.

Порушник установленого порядку відбування покарання (режиму) – засуджений, до якого за порушення встановленого порядку відбування покарання застосовувалися заходи стягнення.

Права засуджених (суб'єктивні права засуджених) – закріплена законом і гарантована державою можливість певної поведінки засудженого або користування ним певними соціальними благами, що забезпечується юридичними обов'язками посадових осіб органів і установ виконання покарань, інших суб'єктів правовідносин, що виникають при цьому.

Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань – правила, що мають своїм завданням конкретизувати окремі питання виконання та відбування кримінального покарання у виді арешту, позбавлення та обмеження волі відповідно до вимог кримінально-виконавчого законодавства України. Правила обов'язкові для усіх арештних домів, кримінально-виконавчих установ та спеціальних виховних установ.

Правовий статус засуджених – заснована на загальному статусі громадян України і закріплена в нормативно-правових актах різних галузей права сукупність прав, обов'язків та законних інтересів засуджених, що залежать від призначеного виду кримінального покарання та поведінки в період його відбuvання.

Праця засуджених до позбавлення волі. Засуджені до позбавлення волі мають право працювати. Праця здійснюється на добровільній основі на підставі договору цивільно-правового характеру або трудового договору, який укладається між засудженим та фізичною особою - підприємцем або юридичною особою, для яких засуджені здійснюють виконання робіт чи надання послуг.

Приміщення камерного типу – приміщення в колоніях максимального рівня безпеки для тримання найбільш суспільно небезпечних категорій засуджених та колоніях інших рівнів безпеки, де перебувають засуджені, до яких за порушення встановленого порядку відбuvання покарання було застосовано стягнення у виді переведення до приміщення камерного типу (одиначної камери) на строк до трьох місяців.

Примусове лікування – 1) лікування на підставі судового рішення засуджених, які мають хворобу, що становить небезпеку для здоров'я інших осіб, та відмовляються від лікування. У разі призначення покарання у виді позбавлення волі або обмеження волі примусове лікування здійснюється за місцем відбuvання покарання. У разі призначення інших видів покарань примусове лікування здійснюється у спеціальних лікувальних закладах; 2) лікування на підставі судового рішення хворого на наркоманію, який ухиляється від добровільного лікування або продовжує вживати наркотичні засоби без призначення лікаря і порушує права інших осіб.

Примусове годування – примусове введення їжі засудженому в разі заявленої відмови від її прийняття. Примусове годування застосовується на підставі медичного висновку в разі, якщо це загрожує життю засудженого. Примусове годування такої особи здійснюється у присутності одного з керівників установи, лікаря, фельдшера та необхідної кількості молодших інспекторів. Перед початком примусового годування лікар пояснює голодуючому про зміни, які загрожують організму, та про необхідність приймання їжі.

Примусові заходи медичного характеру – медична (психіатрична) допомога хворій особі, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, шляхом амбулаторного або стаціонарного лікування, що призначається за рішенням суду з метою її обов'язкового лікування, а також запобігання вчиненню нею суспільно небезпечних діянь. У кримінально-виконавчих установах примусові заходи медичного характеру можуть застосовуватися до осіб, визнаних обмежено осудними.

Принципи кримінально-виконавчого права – теоретично обґрунтовані основні положення, зумовлені об'єктивними закономірностями реалізації кари, що виражають сутність кримінально-виконавчої діяльності, спрямованої на здійснення правообмежень, властивих покаранням, незалежно від форм застосовуваних примусових заходів.

Пробаційна програма - програма, що призначається за рішенням суду особі, звільненій від відбuvання покарання з випробуванням, та передбачає комплекс заходів, спрямованих на корекцію соціальної поведінки або її окремих проявів, формування соціально сприятливих змін особистості, які можливо об'єктивно перевірити.

Пробація - система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого;

Прогулянка – можливість щоденного знаходження на свіжому повітрі (двориках для прогулянок) засуджених до покарання у виді арешту та засуджених, які тримаються в

дисциплінарному ізоляторі, карцері або приміщенні камерного типу (одиначній камері) колоній.

Режим особливих умов у колоніях – система заходів (посилення охорони, нагляду за засудженими, інші додаткові режимні заходи), що здійснюються в колоніях у випадках стихійного лиха, епідемій, аварій важливих для життєзабезпечення систем, масових заворушень, проявів групової непокори засуджених або в разі виникнення реальної загрози збройного нападу на колонію чи у зв'язку з введенням надзвичайного чи воєнного стану в районі розташування колонії.

Режим у виправних і виховних колоніях – встановлений законом та іншими нормативно-правовими актами порядок виконання і відбування покарання, який забезпечує ізоляцію засуджених; постійний нагляд за ними; виконання покладених на них обов'язків; реалізацію їх прав і законних інтересів; безпеку засуджених і персоналу; роздільне тримання різних категорій засуджених; різні умови тримання засуджених залежно від виду колонії; зміну умов тримання засуджених.

Ресоціалізація – це свідоме відновлення засудженого в соціальному статусі повноправного члена суспільства; повернення його до самостійного загальноприйнятого соціально-нормативного життя в суспільстві.

Розшук засуджених та осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням – діяльність органів внутрішніх справ, що здійснюється за поданням органів виконання покарань, спрямована на пошук засуджених та звільнених від відбування покарання з випробуванням осіб, які ухиляються від відбування покарання. Розшук здійснюється в разі, якщо початкові розшукові заходи не дали результатів.

Система покарань – встановлений кримінальним законом і обов'язковий для суду вичерпний перелік покарань, розташований у певному порядку за ступенем їх суворості.

Система органів і установ виконання покарань – сукупність державних органів і установ, що перебувають у певних взаємовідносинах і до компетенції яких відноситься виконання покарань, тобто реалізація властивих покаранням правообмежень. За законодавством України цю систему утворюють Державний департамент України з питань виконання покарань, Міністерство юстиції України та Міністерство оборони України.

Соціальна адаптація звільнених осіб – комплекс правових, економічних, організаційних, соціально-психологічних та інших заходів, які здійснюються щодо звільнених осіб з метою їх пристосування до умов соціального середовища, захисту їх прав і законних інтересів.

Соціальний патронаж – комплекс заходів державної підтримки та допомоги звільненим особам, які здійснюються з метою сприяння цим особам у працевлаштуванні, професійній переорієнтації та перепідготовці, створення належних житлово-побутових умов, запобігання впливу на них криміногенних факторів.

Соціально-виховна робота – цілеспрямована діяльність персоналу органів і установ виконання покарань та інших соціальних інституцій для досягнення мети виправлення і ресоціалізації засуджених.

Спостережні комісії – самоврядний орган, який формується з представників громадських організацій, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та громадян з метою залучення громадськості до організації контролю за дотриманням прав і законних інтересів засуджених та осіб, звільнених від відбування покарання; сприяння органам і установам виконання покарань у виправленні і ресоціалізації засуджених та створенні належних умов для їх тримання, залучення до цієї діяльності громадських організацій, органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від

форми власності та громадян; організації виховної роботи з особами, умовно-достроково звільненими від відбування покарання, та громадського контролю за їх поведінкою протягом невідбутої частини покарання; надання допомоги у соціальній адаптації особам, звільненим від відбування покарання.

Строк давності – термін, після закінчення якого особа звільняється від кримінального покарання за умови, що вона не ухилялася від слідства і суду. Закінчення строків давності виконання обвинувального вироку є однією з підстав звільнення від відбування покарання.

Структурні дільниці виправних колоній. У виправних колоніях створюються дільниці карантину, діагностики і розподілу; ресоціалізації; посиленого контролю; соціальної реабілітації.

Суб'єкти пробації - засуджені, щодо яких за рішенням суду та відповідно до закону застосовуються наглядові, соціально-виховні заходи, та обвинувачені, щодо яких органом пробації готується досудова доповідь.

Територіальні органи управління Державної кримінально-виконавчої служби України – управління (відділи) в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Київській області, містах Севастополі, які здійснюють керівництво оперативно-службовою та фінансово-господарською діяльністю підпорядкованих їм органів і установ та виконують функції, передбачені положеннями про територіальні органи управління.

Територія виправної колонії – встановлена за проектом забудови земельна ділянка, на якій розміщені житлова та виробнича зони з розташованими на них об'єктами, що є на балансі установи.

Технічний засіб нагляду й контролю – технічний засіб, призначений для використання персоналом установ виконання покарань для запобігання втечам та іншим злочинам, порушенням встановленого законодавством порядку відбування покарання, отримання необхідної інформації про поведінку засуджених. Адміністрація колонії зобов'язана повідомити засуджених про застосування технічних засобів нагляду і контролю.

Ув'язнений – особа, щодо якої як запобіжний захід обрано взяття під варту. Правове становище ув'язненого визначається кримінально-процесуальним законодавством щодо підозрюваного, обвинуваченого, підсудного та засудженого, стосовно якого вирок ще не набув законної сили, і спеціальними підзаконними актами, які встановлюють правила перебування осіб у місцях попереднього ув'язнення.

Умовно-дострокове звільнення – звільнення засудженого до покарання у виді виправних робіт, службових обмежень для військовослужбовців, обмеження волі, тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців або позбавлення волі від подальшого відбування покарання. Питання про умовно-дострокове звільнення вирішується судом за місцем відбування засудженим покарання. Підставами для умовно дострокового звільнення є доведення засудженим сумлінною поведінкою і ставленням до праці свого виправлення та фактичне відбуття ним передбаченої законом для даного злочину частини покарання.

Уповноважений орган з питань пробації - виконує покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт та здійснює контроль за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням або умовно достроково, а також звільнених від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років.

Установи виконання покарань – арештні дома, кримінально-виконавчі установи, спеціальні виховні установи (виховні колонії).

Установи для попереднього ув'язнення – слідчі ізолятори, гауптвахти Військової служби правопорядку у Збройних Силах України. В окремих випадках, що визначаються

потребою в проведенні слідчих дій, функції установ для попереднього ув'язнення можуть виконувати ізолятори тимчасового тримання.

Ухилення від покарання (відбування покарання) – передбачені Кримінальним кодексом України умисні дії засудженого, які полягають у намаганні уникнути належного і повного виконання призначеного судом покарання.

Штраф – покарання, що полягає у грошовому стягненні, що накладається судом у випадках і межах, встановлених в Особливій частині Кримінального кодексу України. Розмір штрафу визначається судом залежно від тяжкості вчиненого злочину та з урахуванням майнового стану винного.